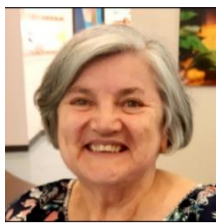

Povidajke davnih vrimen

Predgovor sakupljačice

U svojem diplomskom djelu sam napisala 43 „povidajka“ iz tri gradišćanskohrvatska sela (iz Klimpuha, Vulkaprodrštofa i Uzlopa).

Rado se sjećam toga vrimena kada nam je staramajka („staramati“) povidala „povidajke“ ili kratka povidanja. Kad se dicit sve manje povidaju „povidajke“ sam se trudila mali dio toga skupljati ča je 1988. ljeta još bilo sačuvano.

Na žalost je danas u našem modernom dobu premalo časa da bi se sjeli jedno kraj drugoga i slušali nekoga ki zna povidat „povidajke“. Prije nekada je to bila navada (bio običaj), osobito u zimskom času kada su večeri bile duge, a nije bilo ni televizije kot je to danas slučaj. U blizini tople peći staramajka ili neka susjeda počele su djeci povidati „povidajke“. Kad se je čihalo perje isto se je čuda povidalo, a i dica su med sobom pripovidala „povidajke“ koje su čuli od odraslih.

Kad sam počela skupljati materijal primjetila sam da je već čuda pripovjedačica umrlo odnosno da su bile već jako bolesne i nisu se više mogle sjetiti starih vrimena.

Ove „povidajke“ sam snimila na vrpce, a potom sam je prepisala tako kako su mi govorile te seoske žene. Škoda ča nisam mogla zabilježiti mimike i oduševljenje ča su ih pripovjedačice uplele u povidanje.

Kod nekih „povidajka“ sam naišla na varijante, ča znači da su po sadržaju podobne (slične), a neke imaju podobni (sličan) aspekt kako je to i u povidanja (pričama) koje su skupljali prof. Gaál („Die Volksmärchen der Magyaren im südlichen Burgenland“, 1970), Gaál-Neweklowsky (Erzählgut der Kroaten aus Stinatz“, 1987), K. Haiding (Märchen und Schwänke aus dem Burgenland“, 1977) ili Balint Vujkov („Cvjetovi mećave“, Zagreb 1971).

Elisabeth Brandner-Palkovits

1. BOG, SVETI PETAR I PIJANAC IVAN

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Većputi je došao Bog na svit da se pogleda ča ljudi na vuj zemlji djeladu, ku je on stvorio.

Jednuč ljeti su va vrućini dragi Bog i sv. Petar hodili na jednuj cesti. Najednuč su čuli jednoga muža jačit i kričat i su vidili da se šebeče od jedne strani ceste do druge. Sv. Petar je rekao: „Pfu, ov človik je pijan!“ Pijanac se je zvao Ivan i je bio cjeli žitak vojak. Denas su ga otpustili kat je star, tr ga već nisu mogli potribovat. Dva groša je dostao za plaću i su mu rekli: „Poj tvoje pute!“ Sv. Petar je rekao Bogu: „Mi ćemo se sranit, ar iz pijancem nećemo bit gotovi.“ „Ne“, je Bog odgovorio, „sranit se nećemo pred njim, mi ćemo se postaviti na kraju mosta i ćemo ga prosit za milostinju.“ Tako su i učinili. Kad je vojak k njim došao, su si dva protegnuli ruku, da im on ča da. Vojak je va svaku ruku nutr vrgao jedan groš i je rekao: „Već nimam, ruksok je prazan. Ja ću vam to se dat ča su meni dali. To će mi nebo doprimit.“ Potom se je dalje šebetao i jačio kud da bi bio sričan i cio svit njegov.

Sv. Petar je Bogu rekao: „Uv človik jima dobru dušu. Ovomu bi ti morao ča lipoga učinit da bude sričan.“ Bog i Petar su se popaščili, da ga ulovu i kat su do njega došli je rekao Bog: „Na sriću Ivan!“ Ivan je veliko pogledao. „Kad sam ja kot prosjak na mostu stao, si mi ti dao groš, zato ti ja ča kanim dat, ar ja sam Bog. Ča si ti želiš?“ Od straha se je Ivan veljek utrizniu i pokleknuo pred Boga i mu je rekao: „Ako si ti Bog, onda te ja prosim, da ja sakoga ki meni ča učini va muj ruksok nutr zataknem i da on meni van nesmi dok ja ne dopustim.“ Bog je rekao, da će mu se ta želja spunit. Zatim su Bog i sv. Petar skrsnuli i već niš ni bilo od nji vidit. Ivan se je jako začudio kad je ovo vidio. On je dalje marširao i je došao do jedne krčme i je prosio, je li smi kod nji prenoćevat. Krčmar je Ivana pogledao i si je mislio: „Ov stari vojak neka hide va moju staru kamru spat, kade se sami vražići zadržavaju.“ Ivan je bio tako trudan, da se je veljek upravan na stelju povaliu i odma zaspao.

Kad je bila svića ugašena, su počeli vražići njevo (svoje) djelo. Oni su spuknuli Ivanu podglavaču ispod glave i su ga pehali i šćipali i kričali i zavijali tako da siroma (siromah) ni mogao spat: Ivan je počeo kričat: „Vi nišvridni vrazi, vi morate veljek si va muj ruksok nutr!“ Kad je on to zapovidao su si vražići jedan za drugim neg letili va ti ruksok nutr. Ivan je ruksok skupa svezao i vražići već nisu mogli van. Oni su prosili Ivana i se molili i mu ubećali, da već nigdr (nikada) nete (nećedu) dujt va vi stan, ako je on pusti. Ovo je se krčmar čuo, ar on se je sam bojao ča će se s tim starim vojacom stat. Ivan je šao (išao) krčmaru i mu je rekao: „Ja sam ti se (sve) vražiće polovio i ti već nigdr nećedu dujt, ovo poglej!“ i si (svi) vražići su poletili i pobigli iz ovoga stana. Krčmar je od zahvalnosti spao staromu vojaku oko vrata i gaj kušnuo. Rekao mu je neka kod nji bude, on će bit k njemu kot brat, ali on ni bio dugo. On je vreda opet prošao i po svitu dalje putovao.

Jednoga dana dujde do jedne velike črlene lese. On troplje i je rekao, neka mu otvoru i je kričao pod lesu: „Jimate vi ovde nutri tumbaka?“ „Da, dost“, je bio odgovor. „Jimate i žganoga?“ „Koliko nek hoćeš“, su mu odgovorili. „Jimate i jigrače?“ „Da i jigrače jimamo.“ Ivan reče: „Onda mi nek otvorite!“

Veliku lesu su otvorili i smrdoća i vrućina je Ivana zapratila. Oko njega su stali kričeći vrazi. Ivan je veljek upamet zio da je stao na lesi pakla. Vražići su Ivana veljek prepoznali i jim je smih prošao. Oni su se ga počeli bojat i su mu se dali, ča si je zaželjio. On se je napio, pahao, jačio i tancao i vrage je tancat učio, da jim je bilo ur se preveć. Pak se je pojavila vraga staramati i je rekla: „Ovo mesto je žalosno mesto. Ovde se ne smi tancat pak jačit.“ Ona je zela bubanj i je šla van iz pakla bubat. Ivan je bio znatiželan i je i on bižao na paklenska vrata van i je počeo vani tancat. Staramati se je usvahnula sopek (opet) u pakao i je veliku lesu zatvorila. Ivan je tropao, ali va pakao ga već nisu tili nutr pustit.

Ivan si je mislio, da te (ćedu) pujt do nebeske lese. „Kad bi nek sveti Mikula došao, ta bi me tamo otpeljao“, kumaj je on na svetu Mikulu mislio je ur bio ovde kod njega i ga je otpeljao pred nebeska vrata. Ivan potukeće. Sveti Petar pita njega ča će. Ivan pita: „Jimate tumbaka?“ Sviati Petar veli: „Ne.“ Ivan pita: „Jimate vina i žganoga?“ Sveti Petar veli: „Ne.“ Ivan pita: „Jimate jigrače?“ Sveti Petar veli: „Mi jimamo nebesku muziku.“ Ivanu se ni vidilo, da va nebo nutr stupi, aš (ar/jer) on je bio ča drugačije naučan. On stoji pred nebeskimi vrati i misli, ča će činit. Najednuč dujde smrt k njemu. Ivan se prestraši, smrt inako ne more trpit i je zapovidao, da more nutr va njegov ruksok, a ovoga je ubisiu na jedno stablo i smrt ni mogla van iz ruksoka i dokle je ovde nutri ne more nedan na svitu umrit. Bogu je ovo bilo smišno i je šao sam pred nebeska vrata pogledat i je čuo kako smrt za pomoć kriči. Bog je oslobodio i Ivanu je rekao Bog: „Ti si dost dobroga i ništvidnoga učinio. Sad ćeš morat i ti umrit.“ Smrt jima svoju zadaću na svitu, a ti Ivan si ju va ruksok zapr (zatvorio).“

Ivan je ćutio da more umrit. On se je pred Boga pokleknuo i ga je prosio: „Daj mi nek tri dana časa, da si ja moju (svoju) dušu va uredbu spravim i sam moju škrinju načinim.“ Bog mu je dopustio. Ivan je škrinju načinjao i se je sam sobom pominao: „Ovo si načinjam moju (svoju) poslidnju hižicu, muj cio žitak nisam niš jimao

dobroga.“ Kad je bila škrinja gotova se je Ivan nutr povalio iz ubrazom doli, tako na trbu je ležao. Dujde smrt i veli: „Ivan, tako se va škrinji ne leži!“ Ivan se drugačije povali i da jednu nogu van visiti. Smrt veli: „Vako se va škrinji ne leži!“ Onda se povali tako, da mu glava iz škrinje van visi. Smrt zdivlje iz š njim, da ni oš va škrinji ležat ne zna. „Poj van Ivan!“, odgovori smrt, „ja ću ti pokazat kako moreš ležat va škrinji.“ Smrt se povali va škrinju, zažme oči i sklopi ruke. Ivan pusti dekl (Deckel) iz škrinje i zabije smrt va škrinju i zahusti ju i ju hiti va jedan potok, da otpluje (otplovi). Sveti Petar je rekao Bogu: „Ovo si poglej, ča je Ivan opet učinio! Smrt je va škrinju zapr i ju je va potok hitio.“ Bog Svemoguć je smrt oslobodio od ropstva. Smrt je bila tako srdita na Ivana i je rekla: „Ja neću dujt nigdar po te. Živi na se (sve) vijeke na vom svitu i tvoje stare oči neka budu gledale se tuge ovoga svita.“

Ivan oš denašnji dan na ovom svitu živi.

2. KOVAČ I SMRT

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Sveti Petar pak Bog su na zemlji pohajali, tr su došli jednuč jednomu kovaču, tr su ga prosili, da li znadu bit kod njega priknoći. Kovač jej (je nje) lipo primio, tr su znali kod njega spat.

Kad su pak prošli drugi dan jutro, su ga pitali, ča su dužni.

On je rekao: „Niš.“ Oni su mu rekli, da si zna tri želje željit.

Prvič si je željio – pred kovaonicu je imao jednu črišnju, tote su mu tili ditići črišnje ukras – ki hide na to stablo gorika ta već ne smi doli, dokle on ne dopusti. Drugič si je željio, ki gazi kod njegovoga ambosa ko mora tako dugo gazit dokle mu dopusti da zna krajpujt. Treta prošnja je bila, ako komu on vriću na glavu natakne onda si nemore tu vriću kraj dokle on to ne dopusti. Te tri želje si je željio.

Po dugom času je došla smrt k njemu. Smrt je rekla: „Kovač, ti si sedamdeset ljet star, ti moreš seda iz s manum!“ Kovač je rekao na to: „Ja ću se dokle umit kat sam umazan kat sam va kovaonici djelao, a ti poj dokle na črišnjevo stablo, tr si nu črišnje natrgat.“ To je bilo zvečera, nijedan ga ni vidio. Smrt je zlisla na stablo, tr si je črišnje trgala, a kovač se je umio pak sej posadio i je lipo krez ublok van gledao kako je smrt jaukala kat već ni mogla od stabla doli. Ča do jutra je morala na stabli sidit. Smrt je kričala: „Lipi muj kovač dopusti mi doli od stabla, aš će me si ljudi vidit.“ Kovač juj veli: „Ako mi deset ljet ne dujdeš, kat ja kanim oš deset ljet živit.“ Smrt mu je to ubečala pak je prošla.

Po deset ljeti je smrt sopek došla, tr je rekla: „Kovač, sada si osamdeset ljet star sada moreš s manu!“ „Da, ali budi tako dobra nu mi malo pomoć, nu na ovom petalu gazit, kat ja kanim oš ovo željezo sklopat, kat seljaki to željezo prauhadu.“ No, smrt je šla i je počela opet zdvajati: „Lipi, dragi kovač, dopusti mi da hidem kraj iz davde.“ No, kovač je rekao: „Ako deset ljet ne dujdeš.“ No, smrt mu je ubečala i deset ljet ni došla.

Kad je bio kovač devedeset ljet star ko je došla sopek smrt i je rekla: „Kovač, seda ali moreš pujt!“ On je kanio pujt rauno po ugljen, tr je jimao dvi vriće pod pazlu. Kovač je rekao: „Hodi smrt, si ljudi te (ćedu) va te gledat, ja ću ti ovu vriću na glavu nataknut, da te nijedan ne bude vidio.“ Kad je tu vriću na glavu nataknuo, je tu smrt otpelao va kovaonicu. Tote je svezao vriću, tr ju vrgao na ambos. Tote si je pak zio bat, tr je počeo po tuj smrti tuć, tr je su raztukao, tr smrti već ni bilo. Pak je kovač oš deset ljet živio i bio je sto ljet star i onda je sam kanio rado umrit.

3. ČLOVIK IZ KAPUCNOM

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Va jednom malini je bilo čuda slugov i službenic.

Jednuč zvečera je šla jedna službena po vodu gušterni.

Kod gušterne je bio bazag, a pod tim bazgom je sidio jedan človik ki je jimao tako kapucn na glavi, a ona si je mislila, da sej ki od slug tote posadio, tr ju kani

prestrašit. Sad je šla tamo, tr mu je ta kapucn zela, a kad je došla nutr, ko je vidila, da su si slugi i službenice bile tote nutri va tuj sobi kade su jili. Sad jim je to povidala, da tote vani ki sidi, tr si je mislila, da je kani ki prestrašit, tr je ta kapucn zela. Na to su se si stali i su šli van jiskat, nisu ali nijednoga človika našli.

Zvečera kad je šla spat ko je oš senek prik toga mislila. U dvanajsti je ki potropao pod nje ubloku, tr je rekao, da on kani njega (svoj) kapucn jimat, a ona mu je ga kanila krez ublok van dat ali on je rekao, da iz tim ni zadovoljan, da mu ga more na to isto mesto najzad odnes. No, ona ni tila pujt, kat se je bojala.

Drugi večer je sopek potuketao pod nje ublokom i ona mu je kanila dat opet krez ublok van kapucn, a on je opet rekao, da iz tim nije zadovoljan. Ona sopek ni tila pujt van.

Tretu noć je sopek došao pod nje ublok, tr je rekao: „Ako mi denas ta kapucn ne doneseš na to mesto, ko već nećeš dugu živit!“ Nato se je prestrašila, tr si je zela ta kapucn, tr je šla u dvanajsti knoći na to isto mesto ta kapucn odnes.

On je rekao: „Srića tvoja, da si došla, aš bi te bio krajspravio.“ Ona se je tako prestrašila da je skupa spala i bila je mrtva.

4. ČEMO SI KRLJAČU ZAMINIT

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč je šao jedan junak subotu u noći k njegovuj (svojoj) zaručnici selo. Put je peljao krez cimator. Kad je krez cimator šao, je stao jedan muž pod murvom, a kut su junaki ausglosn (obisni/obijesni), ko je šao tamo tr je rekao: „Čemo si krljaču zaminit.“ Tr si je zio toga muža krlaču i si juj vrgao na njega (svoju) glavu, a njegovu (svoju) kapu je vrgao tomu na glavu.

Jo, kad je došao tuj zaručnici, ko si je kanio tu krljaču znet, ali ta krljača ni šla doli, ta je senek na glavi pikala. No, ča će seda učinit? Sad je počeo bit nervozan, morao je pujt sakomor š njom. Ta krljača ni tila iz glave dolika. Sad je šao gospodinu farniku, tr mu je povidao: „Gospodin farnik ja sam to i to učinio; jedan človik je stao pod murvom kod cimitora, ja sam se šalio, tr sam hojt rekao – čemo si krljače zaminit -, a sada mi neće ta krljača doli, iz glave.“ Gospodin farnik mu je rekao: „Sad ljeto dan čekaj, tr se posti i čuda moli, a po ljeto dan, na ti isti dan se poj spovidat i pričestit, pa ćeš pujt sopek na to mesto, more bit, da će ta isti sopek tote stat.“ No, tako je i učinio.

Po ljeto dan je šao opet na cimator, tr je zaistinu ta človik tote stao. Sad mu je opet rekao: „Čemo si krljače zaminit!“ No, seda je šla krljača dolika, tr juj dao tomu človiku, a on je dostao njegovu (svoju) kapu i ta je rekao: „Kad bi ja ne bi bio tvuj stari stariotac, ko bi te seda sobom zio. Tako ću ti oprostit.“

5. MRTVAČKA GLAVA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč se je jedan človik mimo cimitora šetao. Kod cimitora je ležala jedna mrtvačka glava. On je pehne tri puta ziz nogu, tr je rekao: „Dujdi me denas pojiskat knoći.“ On se je ali nek tako šalio i kašnje već ni na to mislio.

Knoći je va njegovom (svojem) stanu sidio tr je rauno vičerao kad gdo potukeće. On se prestraši kad otpre vrata. Dujde smrt nutr, tr je rekao: „Ti si mene pozvao, a ja sam došao tebi.“ Njemu ni bilo sejedno i mu je ponudio to ča je on jio, meso pak salatu, a smrt je tila reć: „Ovo muj želudac ne ponaša.“ Sidili su do dvanajsti knoći pak je rekla smrt: „Dujdi i ti mene pojiskat.“ On pita: „Kada?“ Smrt: „No sutra knoći.“ „Kamo?“

„Va tu hižicu kade su prije tila nosila stat na cimatori, tamo dujdi k meni.“ Jo, ni mu bilo sejedno kat sej bojao pujt knoći na cimator. Kad je došao tamo, ko je potuketao, smrt je va škrinjji ležala, a na pladnjići je bilo človičija kost i človičega pota, ča ljudi stočidu (vergiessen) kad umru. Smrt mu je rekla: „Zami si ča!“ A on je rekao: „Valim, to muj želudac ne ponaša.“ Pa je i on do dvanajsti knoći sidio. Pot mu je tio dujt i si je mislio: „Ako nek srićno dujdem denas van.“ U dvanajsti je šao pak domom, tr je smrt rekla njemu: „Daj mrtvim ljudem mira!“

6. MILA, TEJ (TE JE) STRA?

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč je bila jedna divičica, ta je jimala šohalja (dečka, momka). on je bio kod vojske i ona ga je tri ljeta ljubila. Potom je spao i ona se je jako plakala za njim da

skoro ni bilo žitka va njoj. Jedna teta je vidila kako je divujka žalovala i juj (joj) je nauk dala, da ona zna oš nje zaručnjaka vidit. Teta juj je rekla da neka hide na cimator, tr neka skopa človičega košća. Košćia neka šes uri kuha. Tako neka si to uredi da bude u šestuj uri u pol dvanajsti konac. Divičica je tako učinila. Teta juj je oš rekla neka si devet haljinov ubliče, a zadnja neka bude iz vriće načinjena, ona je bila najdeblja i najčvršća.

Došla je pol dvanajsta ura, dujde jedan voščan na bijelom konji i divujka hide van i veli: „No, si došao muj mili?“, a on veli: „Je (da). Češ pujt s manum?“ Ona odgovori: „A kamo?“ On veli: „Tamo kade sam ja prik devet hatarov(hatar=Grenze/Grenzstein).“ Ona je privoljila da će pujt iz š njim. Tako je i ona sela na konja, tr su počeli skupa jahat. Konj je jako hitro bižao.

Kad su došli do prvoga hatara pita mili: „Mila, tej stra?“ Ona veli: „Ča će me bit stra, kat smo mili dva.“ Drugače se nisu niš pominali. Kad su došli do drugoga hatara sopek ju pita: „Mila, tej stra?“ Ona veli: „Ča će me bit stra, kat smo mili dva.“

Pak se već nisu niš pominali dokle nisu došli do devetoga hatara.

Onda on stane doli iz konja i veli: „Mila, hodi doli!“ on je stupio va jedan grob i je rekao: „Mila hodi k meni!“ Ona se je bojala, ali niš ni rekla. On veli: „Ne buj se mila, nego hodi k meni!“ Tako je i ona va grob doli stupila. On juj je počeo prvu halju kinut. Ona je to vidila da to ni dobro, kinuo je drugu, tretu itd. Kad je došao do devete halje ka je bila iz vriće i jako čvrsta, ku je kumaj pokinuo, divičica se je jako bojala. Dokle je ov devetu halju kidao je jimala priliku, da je mogla iz groba pobignut i je bižala i ušla va jednu malu hižicu kade mrtvaci ležu. Onde se je mogla va kuti sranit. Nje mili dujde nutr i je kriči: „Mrtvi zove živu van!“ Va tuj hižici je bio jedan mrtvac va škrinji i kad je čuo ča mrtvi voščan kriči, mu je ruka iz škrinje van spala i visila. Zatim je mili opet kriknu: „Mrtvi zove živu van!“ Onda je mrtvacu iz škrinje druga ruka spala van. Mili je tretu put kriknu: „Mrtvi zove živu van!“ Onda se je mrtvac seo va škrinji, bilo je rauno dvanajsta ura.

Divičica je skrsnula i nijedan ni znao ča se je iz š nju stalo.

7. MATERINSKE SUZE

Paula Baar, Vulkaprodřstof

Jednuč je bila jedna majka ta je jimala jednu malu kćerku ku je jako ljubila. Divičica je bila ugodna. Majka i divičica su bile senek skupa. Pak se je jednuč stalo da jej smrt razdružila. Dite je umrlo, a mati je bila jako žalosna. Ona se ni mogla ubatrit. Saki dan se je plakala za ditetom, čuda suza je točila. Dugo ljet se je plakala za divičicu.

Stari ljudi su povidala, kad zvječera na Mrtvi god zvonu zvoni onda se mrtvi iz groba stanu i hidu va procesiji oko crikve. Mati si je mislila: „Ja ću se sranit, da me nijedan ne vidi i ću gledat, da li ću moje (svoje) dite med mrtvimi vidit.“ Ona je tako učinila, nju nijedan ni vidio, ali ona je se vidila. Došli su mrtvi, stari, mladi, ali nje (svoje) dite ni mogla vidit. Već ni jimala strpljenja, tr si je mislila, da nje (svoje) dite već neće dujt ar su bili si mrtvi opet na cimatoru.

Najednuč je zagledala nje (svoju) divičicu, poslidnja je bila, kus ozad za timi drugimi i je nosila jednu kruglu ku je kumaj vlikla. Kad je majka to zagledala je k nuj protekla i juj kanila pomoć. Ali divičica juj je odgovorila: „Mati, nekate mi pomoć, ja si morem ovu kruglu sama nosit. Tako mi je jako teška, da ju kumaj nosim. Ovo su vaše suze, koje ste za me stočili. Prosim vas, nekate se već za me plakat. Moje ruke su tako slabe i tanke, tr ja kumaj vu težinu nosim, prosim nekate se već za me plakat, aš će bit krugla oš teža.“ Mati si je ovo k srcu zela i se već ni tila plakat, ali čuda se je za divičicu molila.

8. KOVAČEVA ŽENA

Paula Baar, Vulkaprodřstof

U Gradišću je bila jedna kovaonica. Va tuj kovaonici je djelao jedan kovač, a ta je jimao dva dičaka ki su se kod njega učili. Jedan je bio starji, a jedan mladji. Ta kovač je i jimao jednu ženu. Ti dva dičaki su va jednuj kamri skupa spali. Kad su skupa djelali je ta jedan senek usta otpirao, senek je zihao kud da bi bio zaspan, a ta starji ga pita: „Zač ti senek zišeš, ča se ti ne naspiš?“ On veli: „Ne, ja se neznam nigdar naspat. U dvanajsti knoči dujde viška, ta mi ham (Zaum) na glavu vrže, ja pak kujn nastanem i ona cijelu noć na meni jaše“, a ta drugi je rekao: „No, si totek ne znaš pomoć?“ On veli: „Ne, ja si ne znam pomoć, ja sam tako trudan, ja se ne neznam nigdar naspat.“ „Znaš ča ćemo mi učinit?“ je rekao ta starji: „Ja ću se va tvoju stelju nutr povalit tr ću čekat dokle ta viška dujde.“ Tako su i učinili. Ta starji se je va njegovu stelju nutr povalio i je čekao, ni tio zaspat do dvanajsti knoči, dokle viška ne nutr dujde. Viška je došla i je šla njegovuj stelji, jer je mislila da je to ta mladi, jer starjega se je bojala i kad mu je kanila sopek ham na glavu zataknut,

juj ga on njuj skinuo i gaj njuj na glavu zataknuo, tr je ona kujn nastala. Pak su je otpeljali si dva va kovaonicu. Tote su ju prvo potkovali, a pak su se si dva posadili na toga konja i su celu noć jahali, a kat se je jutro prebližavalo su si mislili: „Sad ćemo juj ta ham doli znet.“ Ona je opet žena nastala, a oni su se opet povalili i se nisu već za niš dalje skrbili. Drugi dan jutro se kovača žena ni kanila stat, a kovač juj zdivao, tr je blazinu najzad povlikao, tr je vidio da je na ruka i noga potkovana. Tako su upamet zeli da je kovača žena bila viška, tr su ju pak važgali kut su tili prije viške važgat.

9. VIŠKA MARE

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Bila je jednuč jedna divujka ka je jimala dragoga, ta juj je tio dujt selo saku nedilju. Njemu su si povidali da je njegova draga viška.

Sad si je mislio, ali denas neću prujt, denas ću bit tako dugo, da vidim da li će ona u dvanajsti kamo odletit. Tr je zadržimao kod stola. Ali zapravo nije spao, nego on se tako činio kud da bi spao, a ona si je mislila, kad (wenn) bi neg prošao, kat (jer=weil) ona je bila viška. On je se upamet zio ča ona čini. Ona si je zela jednu palicu pak je tropila po plafoni pa je jedna škrablja spala iz plafona, a tote je bilo sakoračgoga mazila. Iz tim se je ona namazala pak sej na metlu posadila tr je rekla: „Krez dimljak van nikamor pehnut!“ Tr je ona odletila krez dimljak van va lozu, a on je to se beobohtao i on si je mislio, sad ću ja to isto učinit, ja sam znatiželjan kamo je ona odletila; tr si i on zio tu palicu tr je i on po plafoni tropio, tr je sope ta kistn van spao i on se je iz mazilom namazao tr je rekao:

„Krez dimljak van i sakomor pehnut!“ No, tr sej sagdir popehao.

Sada je i on tamo odletio kade je ona bila. Sad je on doletio i sej posadio na jedno stablo, a na tom stablu ga nisu vidile viške kat to stablo je jimalo lišće. Tr je on to se upamet zio ča te tote činu. Zato kat je Mare kasno došla su joj viške se (sve) na kusiće porizale, tr su se počele iz timi kusići hitat. Njemu je jedan kusić doletio, to je bilo nje rebro. One su tamo cijelu noć tancale; tr kad je pak bila doba kad se počelo danit, ko su te viške opet se kusiće skupa, tr su sopek Maru postavile skupa. Jedan kusić nisu našle, to je bio ta kusić koga je on va ruki držao. One su rekle: „Ča ćemo seda?“ Sad su juj rebro načinili iz bazga i su rekli da juj nedan ne smi reć: „Mare iz bazgovim rebrom!“, aš ako juj to ki veli će skupa spas tr će bit mrtva. Onda su one opet se namazale tr su si mazilo sobom zeze tr su odletile.

On je onde stao iz nje rebrom va ruki. Sad je gledao, tr si misli, ča će, tr ni mogao odletit tr je morao hojt domom hodit.

Tri ljeta je dugo domom hodio, tako daleko je to bilo. Ni jedan dan ni znao kamo je on došao, a kad je domom došao je ona placu mela, tr je rekla: „No, kaj si ti vako dugo bio?“ On je bio srdit na nju tr je rekao: „Ti muči, ti Mare iz bazgovim rebrom!“ Nato je ona skupa spala tr je bila mrtva.

10. VIŠKOVA LIPA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jedan mlad junak je kod tancanja jednu divujku spoznao. Ona se je njemu vidila, a on sej njuj vidio. Oni su se saki večer strefili. Junak je kanio znat kako se divujka piše. Ali ona mu ni tila povidat. Kad juj ni tio dat mira mu je rekla: „Zovi me Marica.“ I on je rekao: „Ja sam Jive“. Njemu se ni vidilo, da je Marica nje (svoje) obiteljsko jime zamučala. Zvana toga mu je tila reć, da on mora u jedinajsti knoći domom pujt. On juj ni smio pujt sprohodit.

Jednuč knoći je on Marici tako dugo govorio, da će on pujt iz š nju, tako da mu je morala njegovu prošnju uslišit. Ona ga je otpeljala pod jednu lipu kade je bilo jedno jako veselo društvo. Ona mu je pretstavila ove ljude za svoje rodjake. Jedna starja žena iz sijedimi vlasi je potribovala (verlangen) od njega, da se iz njegovu (svojom) krvlju kot novi gost va njevu knjigu zapiše. Ali ovo Jive ni kanio ali je ipak to učiniuo. On si je zio nož i je s krvlju napisao va knjige: Va jime Bože – Jivan od Boga.

Najednuč se je tako velik vikor nadvignuo i tuliko glasov je bilo va zraki čut, da je Jivi od straha drugačije nastalo. Oto su bile se viške koje su odma odletile. On je morao tri dane hodit dokle je va selo došao. Maricu već nikada nije vidio.

11. BIJELA VILA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Va starim vrimeni su se ljudi pominati, da su bili junaki marljivi i oni su se tili rano na Feljak odvez. Ki je tio bit prvi na Fejki (Feljak = Fölling Hügel bei Wulkaprodersdorf) je tio dostat od bijele vile libac kruha.

Jednuč je tako jedan junak na Feljak prvi došao. Kad je prvi put oko lapta orao, ko je vidio da leži libac kruha va brazdi (Furche) nutri. On je vidio jednu bijelu vilu i sej počeo iz š nju pominat. Ona mu se tako dobro vidila, bila je tako ljubezna i on juj veljek pitao, da li će bit njegova žena. Bijela vila je privoljila i je rekla: „Da, ja ću bit tvoja žena, ali ti mi ne smiš reć – bijela vila – ar onda ću skrsnut i ti me već nećeš nigdar vidit.“ On juj zio za ženu i bili su srićni. Oni su dicia (dicu) dostali, a dica nisu znala da je njeva mama bijela vila. Jednuč, kat su dica jur bila veća, je bio ta muž pijan, tr kad je došao domom juj je rekao: „O, ti moja bijela vila!“ Najednuč je ona skrsnula tr je već ni bilo.

Dica su se plakali za mamu. Sad su ju šli jiskat, jedna divičica je po cijelom Fejki vikala: „Mama, mama!“ i sej plakala.

Bilo je tamo jedno otpileno stablo i tamo sej posadila i sej plakala. Onda je upamet zela, da ju je mama pogladila ali kad je pogledala okolu nikoga ni vidila.

Mame već nigdar ni našla.

12. GENOVEVA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Grof Sigfrid pak njegova žena su srićno živili. Pak je buj nastao i je morao va buj, tr je morao njegovu (svoju) ženu samu ostavit. On je zapovidao njegovomu (svojemu) slugi Goli, da neka na njegovu ženu pazi.

Kat je grof Sigfrid dugli čas bio prošao ko je kanio sluga Golo da ga Genoveva ljubi, a Genoveva njega ni tila. Kad je tilo pismo dujt od grofa Sigfrida, ko je tio Golo to pismo zničit, a kad je tila Genoveva Sigfridu pisat i to ni tio poslat, nego je tio va oganj hitit. Kad dugo Sigfrid ni dostao od njegove (svoje) žene pismo si je dao Goloa zvat da njemu dujde. Golo je Sigfridu sakoračke laži povidao prik njegove žene, da ona ima drugoga, da mu ni verna, a to nije bilo istina. Pak je Golo rekao Sigfridu da ćedu pujt jednomu gataru (Wahrsager) ča će mu ta povidat. Golo je bio već prije kod toga gatara, tr mu je dao pinez da oto tako Sigfridu povi kut mu je on rekao, da mu je njegova žena neverna, a Sigfrid sej nato razjadao, tr je rekao da ju neka krajspravu.

Genoveva je bila neseća (noseća), prvo juj dao Golo va turam zaprit i tote je porodila sina, tomu je dala jime „Šmercnraih“ (pun boli).

Jednuč se je va tom turmi Genoveva plakala, a to je jedna vrtlarava kćerka čula da se plače i je šla ubloku, tr je kriknula nutr je li ča potribuje je li zna kako pomoć. Ona je rekla: „Da, budi tako dobra doprimi mi sviću pak ča za pisat. Ja ću mojemu (svojemu) mužu pismo pisat, a kad ja budem mrtva onda ćeš mu to pismo dat, kad dujde iz boja domom.“

Ona je pisala nje (svojemu) mužu, da mu je bila senek verna i da mu je pisma pisala i da je Golo bio jako mrazan k njuj, da je on kanio da bude njegova ali ona ga ni tila, jer ona voli neg Sigfrida, a to pismo je dala tuj divičici neka nje mužu da.

Golo je dao pak Genovevu va lozu otrpimit i juj dao dvim mužem naprik neka ju onde krajspravu, neka juj oči skluvad i neka te oči njemu na pladnici doprimu. Genoveva je prosila te muže, da juj neka žitak spasu zbog nje diteta, aš će to dite bit samo na svitu prez matere, to je jako turobno, ona će daleko furt prujt (fortgehen) da ju neće nigdar nijedan vidit i nećedu znat da ona živi. Nju je bilo tim mužem milo i su juj spasili žitak i oni su jednu srnu ulovili i tuj oči sklivali i su mu na jednom pladnici doprimili.

A nato je prošla Genoveva daleko iz tim dičakom va lozu. Kad su daleko hodili onda su našli tote va lozi jednu školju; tote su nutri stanovali. Preda tu školju su si kiće zaboli pak su si jednu jelensku kravu našli, a ta krava je nje ranila, tu je tila podojit, a krušila (ausschaben) si je jednu buču, va tu buču nutr je tila podojit i je tila dite tako ranit. Ranili su se i iz korenja, od orihov, od jagodov i tako su sedam ljet va tuj lozi stanovali. Pratež juj se ur sagnjila i raskinula. Pak je jako ubetežala kat je jimala malo (h)rane, tr je govorila nje dičaku Šmercnraihu, kad bude mama dugo spala (kat to dite nije znalo ča je to smrt) onda mora va ti kraj senek hodit dokle ljudem dujde. Tako je govorila tomu ditetu. Ali ona je sopek pak uzdravila.

Kad je grof Sigfrid domom došao iz boja, onda mu je od toga vrtlara kćer dala to pismo i je vidio da je bila Genoveva nekriva, ali on je mislio da je mrtva i bio je jako turoban i ni se mogao prik ničesa već veselit. Jednuč je pohodio tovaruša, jednoga grofa, a ta ga je nagovorio da te (ćedu) pujt na lov. On ni kanio pujt ali ta

gaj tuliko nagovarao da mora njegovu (svoju) ženu zabit i da te (ćedu) pujt va lozu na lov. Kad su jahali na konji su vidili jednu jelensku kravu, a tu kravu je on nastrilio, a krava je protekla, a on je jahao za njom.

Ona je protekla rauno va školju, tote kade je Genoveva živila. Pred školju je postao i je čuo da nutri ki govori. Genoveva se je počela plakat kad je vidila da je krava krvarila i je rekla: „Sad već nećemo jimat niš za živit.“ To je čuo zvana grof Sigfrid i je kriknuo nutr: „Gdo je ovde nutri va školji, dujdi van aš ću nutr striljit! Ona je rekla: „Ja ne morem dujt van, ja nimam prateži. Moja pratež se je poraskinula i sagnjila.“ Na to je on njegov (svoj) plaš (plašt) nutr hitio i je rekao neka dujde van.

Kad je došla van, ko se on prestrašio kad je vidio da je ona njegovuj ženi spodobna ali jako čemerno je vanzgedala i on je rekao: „Duh Genoveve, zač me proganjaš? Ja inako dost trpim.“ Ona je odgovorila: „Ja nisam duh Genoveve, ja sam Genoveva, tvoja žena, ku si dao na smrt osudit,“ a nato je pogledao na njegovoga (svojega) sina i je vidio, da je čisto njemu spodoban i je domom odjahao i je doprimio jedna kola i je zio Genovevu i dite svoje va svuj grad. On se je jako veselio, da jej sopek našao i jelensku kravu je sobom zio i ju je dao zvrčit.

Genoveva ni već dugo živila kat se već ni mogla normalno ranit, kat je dosidob samo korenje i tako ča jila. Mali „Šmercenraih“ je velik nastao i oni su srično živili.

13. BRAT I SESTRA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jedan brat pak sestra su zvana sela koze pasli. Oni su se lipo jigrali i nisu gor upamet zeli da je jedan muž k njim blizu došao, ki je bio zvanaredan upravan. On je pitao dicu, kako put pelja va iduće selo. Dičak pak divičica su mu povidali kako će tamo dujt, ali on iz tim ni bio zadovoljan. Ruku si je va žep zataknuo i je dici pinez pokazao, da će jim to dat ako oni dva hidu š njim i njemu put budu kazali. Dica su odgovorila: „Mi ne moramo prujt ar ćedu nam naše koze prujt.“ On jim je pomogao koze svezat za jedan plod i je otmutio dicu da hidu š njim.

Put je peljao krez lozu. Kad su došli s one kraj loze, tote je peljala jedna cesta, a na cesti je velik auto stao. Sada je tudjinac zgrabio ovu dvojicu za ruku i jej odvlikao va auto, kade je čuda druge dice bilo, ke je ov muž pokrao. Odvlikli su siromašnu dicu va Tursku. Va noći je auto jednuč postao, onda su mogli pujt jedan za drugim na potribčinu. Rekli su jim, ako ki kani proteć ćedu ga ustriljit. Dica su se plakala, na starje (roditelje) su mislili i na koze kia su kod plota svežene.

Celu noć su se vozili, spat nisu mogli. Kad su va Tursku došli su je se skupa va jedan stan nutr. Tote je bio velik sal i tote su se mogli povalit i tote su mogli spat. Sa dica su bila tako turobna, da nisu mogli spat. Tote su već dani živili. Po par dnevi su došli bogati ljudi i su si zibrali dite ko će pujt va njevu službu. Brat pak sestra su se senek za ruke držali. Kad su to tili Turki vidit su je tili iz palicu po ruki udrut. Jedan bogat Turak je došao i je palicu daleko kraj hitio, ko od dice mu je najfriže po tu palicu proteklo to si je sobom zeo.

Divičica je došla jednomu trgovcu, ki je tržio i eksportirao žito i druge stvari, a kamo je nje brat pak došao to juj nijedan ni povidao. Tako su bili dugo let va Turskom. Mati se je doma turobila i ni znala kamo su nje dica došla. Dugo ljet jej ni mogla zabit, već se je naplakala nego najila.

Po deset ljeti su Turki mislili, da su ta dica tako dugo ur va Turskom da su njevu (svoju) domovinu ur zabili. Ali divičica i nje brat su uvijek na njevu (svoju) materu mislili i su želili da bi ju oš jednuč vidili. Kad je bila divičica osamnajst ljet stara je bila jako lipa.

Došao je jednuč jedan trgovac nje gospodaru i je upamet zela da zna ta isto nimški. Ona se niš ni š njim pominata ar bi to ne bi bilo gospodaru pravu. Zato je prošla iz domi i se je šla na morje šetat. Onde sej tako dugo šetala dokle je ta nimški trgovac došao. Ona se je počela iz š njim pominat i mu je se povidala, kako je ona va Tursko došla. Ov je jimao pomilovanje iz š nju (s njom). Ona ga je prosila, da li bi on nebi mogao nju tako otajno zašmugljat va nje domovinu. Ona bi najdraže šla veljek iz š njim i se već gor ne kani vratit va ti stan kade je ona djelala. Prvo ni tio privoljit ali kad ga je plaćuć prosila juj zio va šif (brod) i juj va jednu vriću nutr, a na nju je žita nasipao, tako ako se pogleda na granici ča on eksportira, da bude va sakuj vrići žita.

Tako je divičica došla srično va nje (svoju) domovinu. Kat se je ova divičica trgovcu jako dopadala ju je pitao, je li će bit njegova žena. Ona je privolila. Kad su bili muž pak žena je prosila nje (svojega) muža, neka ju nje materi odveze i to se je jednuč stalo.

Mati je oš živila, oš se je senek turobila za nje (svoju) dicu. Jednoga dana dujde nje kćerka iz nje (svojim) mužem materi. Mati ju već ni poznala, ali kćerka je materu dobro poznala, ka je ur vrlo ustariła. Se dvi su se oko vrata spale i su se plakale od sriće i veselja. Pak je kćer se materi povidala kako je ta Turak nje ukrao i da nje

brat živi i da će sigurno jednuč va domovinu dujt, ako bude jimao sriću. Mati je rekla: „Ja sam srićna ako nek živi.“

Kad su Turki va našu domovinu došli i Beč posjeli, je bio i ta ditić, ki je sada ur odrašćen bio, turski vojak. Nijedan od Turkov si ni mislio, da on oš na njega (svoju) domovinu misli. Kad su Turki krez naše loze marširali i on med njimi, si je mislio sad ću morat vreda skrsnut otako da nijedan niš upamet ne zame.

To se je i stalo, skrsnuo je i je protekao va jedno selo i je prosio, da mu dadu jednu pratež da se preopravi. Ljudi su mu pomogli. Prvo je bio na jednom podi tote se je duglje zadržavao. On se je skrbio da dujde va to selo kade njega majka živi. Veselje je bilo jako veliko kad je majka i drugo dite objamit mogla. Se selo se je iz š njimi radovalo.

14. CIGAN

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Va našem Gradišću je čuda kaštelov. Va ti Kaštelov su prlje grofi pa grofice stanovali. Va takovom kaštelu je stanovao jedan mladi grof iz njegovom (svojom) groficom. Oni su jimali maljucko dite. Oni su živili od njegovoga (svojega) polja, ar su bili jako bogati.

Jednuč ljeti, bilo je jako vruće, žetva je bila, vrime se je sprauljalo, grofovska familija je jimala čuda žita vani. Ako dujde tuča, će im se potuč, zato je zapovidao grof da moredu si, ki su kod njega va službi na polje van i kod žetve pomagat. Žensko i muško je moralo na djelo van, se je moralo van. Na njevo (svoje) dite je rekao grof, ćedu si sami pazit. Grofovski sinak je počeo stopr bižat i se je na kaštelskom dvoru lipo jigrao. Grofica si je mislila, da će mu tote dat mira i će mu pujt dokle južinu pripravit. Kad je bila gotova je šla po sinkaca, ali na dvori ga već ni našla. Po sem kašteli (Po cijelom kaštelu) su dite vikali i jiskali, ali dite je bilo skrslo. Njevo jedino dite, koje će jednuč njevo jimanje naprik zet već nisu našli, a dicia već nisu dostali. Starji su se jako plakali i su dali sagdir dičaka jiskat, ali se je bilo zama. Grof je dao na ishodu, zahodu, na severu i na jugu svojega kaštela tablu postavit. Na tuj tabli su bile slike i jime od njevoga diteta i su prosili se ljude, da jim povu ako ča čuju od njevoga sinkaca.

Nijedan nije upamet zio, da je krez jedna nezaključena vrata jedan cigan va kaštel nutr došao, on si je kanio dujt betlat, a kad je to malo dite zagledao, jej zahustio i protekao. On jej (ga) ukrao i jej (ga) oprimio svojoj materi, da mu je (ga) neka odrani. Materi nije bilo pravo, da je cigan to učinio, ali on juj ni bio dobar i ona se je ga bojala. Dite je jimalo kod stare ciganice dobro.

Jednoga dana je stara ciganica umrla, a cigan si je zio grofovskoga sina k njemu (sebi) va lozu, kade je bilo čuda ciganov. Oni su va šatori stanovali. Oni su šli saki dan krast i su maloga dičaka učili kako mora i on krast. Kradnja je bilo njevo sakidanje djelo; seljakom kokoše, race, guske, jaja ukras i na polji zelje i krumpire je morao mali grof saki dan krast. Ako niš ni tio dones je tio već batic dostat nego jila. Kad je tilo bit glivou je on morao pujt glive jiskat i pak prodavat. Zvana toga su ga korbe plest učili i je morao plest, da je jimao se ruke naranjene.

Žitak mu je bio jako težak med cigani. Većkrat si je mislio, da će proteć, ali kamo. On ni znao štat i ni znao da je ukradjeno dite. Oko vrata je jimau jednu medajlicu, to su mu bili njegovi starji na vrat ubisili. Tote je stalo njegovo jime kako su ga krstili i kako se piše. Ali nijedan se ni za tu medajlicu skrbio i on sam ne.

Jednoga dana je došao cirkus va selo blizu te loze va kuj su ti cigani stanovali. Ta cirkus su si šli si pogledat i grofovski sin, ki je ur četrnajst ljet star nastao. Njega je ov cirkus jako intresirao. On si je mislio: „Kad bi neg ja mogao va vom cirkusi djelat, ko bi veljek ciganu protekao.“ Jimao je priliku da sej sam iz direktorom cirkusa pominao i ga je pitao, da li bi ga oni k njim (sebi) va cirkus zeli. Direktor mu je rekao, da zna saki dob k njim dujt, mladoga človika ćedu si oni se naučit, ča se va cirkusi potribuje. Treti dan va noći te (ćedu) otputovat dalje, ako bude tio neka dujde.

Dičak je premišljavao kako će on tretu noć pobignut, da nijedan cigan niš upamet ne zame. Tretu noć se je povalio va šatori ča najzad i kad je mislio, da si spidu si je zio nož i je zrizaio školju va šator tako veliku, da sej mogao kreza nju skroz povlić. Srićno je iz šatora van došao i je počeo bižat, ali njega su cigani upamet zeli, da je protekao ali nisu znali kamo. On je bio daleko pred njimi i je dotekao va selo, bojao se je, da te (ćedu) ga cigani ulovit; zagledao je jednu novo zgradjenu hižu kade je bila pinica (pivnica) oš otprta. Va pinicu je nutr protekao, tote je bilo sakoračkoga dugovanja nutri meda to se je sranio. Cigani ali nisu došli va pinicu nutr nego su mimo protekli i dičaka nisu našli. On je dugiji čas va pinici sidio i kad si je mislio, sada su ur prošli, onda se je posigurao van. On je bižao do cirkusa. Kad je tamo došao su se rauno kola ganula, on je oš dospio skočit na kola. Ti ljudi od cirkusa ga nisu upamet zeli. On se je tote sranio i si je mislio: „Vala Bogu sad sam se cigana oslobodio.“

Sad su došli va dojdúće selo i direktor cirkusa se je začudio, da je dičak najednuč kod nji. Oni su ga lipo primili i su se lipo iz š njim zahajali. On se je se dobro naučio i iz direktora kćer je na konopci tancao i tako je njega (svoj) kru (kruh) zaslužio.

Jednuč su sidili si skupa kod ubeda, a cirkus direktor je zaočio medajlicu oko vrata njegovoga (svojega) sajltencera (plesać na užetu) i ga je pitao, ča jima to za medajlicu oko vrata. On je rekao, da ne zna, tu medajlicu ur jima senek pokle je dite bio. Direktor je počeo štat i se je začudio, da on jima grofovsko jime na tuj medajlici napišeno. Nato počne razmišljavat. On se je znao spomenut, da je jednuč jedno grofovsko dite skrsnulo i si je mislio: „Je li je ovo ta ditić? On kot cigan ne zgleda, niš nima od nji.“ Direktor si je naipr zio, da će pujt tomu grofu, komu je pred osamnajst ljeti dite kraj došlo, a dičaku niš ni rekao od toga.

On je pohodio grofa i ga je pozvao.

Neki dan je došao grof va ti cirkus. Kad je dičaka vidio si je mislio: „Ovo more bit muj sin“, ar mu je bio čisto spodoban. Cirkus direktor mu je mladjanca predstavio i grof si je pogledao tu medajlicu i je rekao: „Vu medajlicu smo mu kod njegovoga krsta oko vrata ubisili.“ On se je jako veselio da je svojega sina našao i ga je veljek sobom zio va kaštel. Ali dičak ni šao sam nego si je sprosio, je li si smi zet kćer direktora sobom ar se va nju zaljubio. Njemu su to dopustili i si ju smio za ženu zet.

Starji i sin su bili jako srićni i su se Bogu valili, a cigana su naprik dali šendarom i onda su ga otpeljali va huzu (uzu). On je valovao, da je toga ditića ukrao.

(Ovo se je 1659. dogodilo u Filežu/Nikitsch, tako se povida.)

15. ZAJEZEROSVETICA

(Frauenkirchen)

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Kade je denas Nizalsko jezero je bila jednuč lipa dolina. Tote je tio grof Giletus iz Fortnave na lov dujt.

Jednuč se je veliko vrime sprauljalo i grof je protekao va jednu malu hižicu. Tote je stanovala jedna lipa divičica, ka se je zvala Marica iz nje (svojom) materu. Ove dvi su grofa lipo primile i pogostile. Od ovoga dana je grof već puti došao va tu hižicu. Ovo je dočula Gileta žena i je nastala ljubomorna, ali Marica bila je nekriva.

Žena Gileta je nagovorila dva muže neka Maricu namerkadu i neka ju va jednu lokvu hitu, da se utopi. Tako se je i stalo. Divičica se je utopila. Kad je ovo nje mati čula, ča su iz nje nekrivu kćeru učinili je protekla lokvi i je rekla: „Neka ta lokva raste i neka se sve potopi.“ Matere želja se je na friški spunila, voda va lokvi je počela brzo rast i je nastalo jezero.

Tjelo Marice je plulo na vodi. Ona je jimala liliju na prsi, a to je znak nje nekrivičnosti. Kade je tjelo Marice na ubrov poplavilo, tote je dao grof crikvu zgradit, a to je Zajezerosvetica.

16. DVANAJST RAUBERI

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč je bio jedan malin i tote je živio jedan malinar iz njegovu (svoju) ženu i oni su jimali jednu kćer.

Došao je Božić i na Svetu Noć je rekao malinar, oni te (ćedu) pujt polnoćici. Njegova žena i on ćedu pujt polnoćici, a kćer neka bude doma, ona jim neka ča skuha kud je to prije tilo bit navada, da kobasice skuha dokle oni dujdu iz polnoćice domom. Jo, divičica je bila doma, najednuč čuje da ki po steni troplje i ona si je mislila: „Ča je ovo?“ Iz bačićom je gdo školje skroz načinio, a ona je vidila da se ki nutr provlić kani. Ona se je bojala, tr je zela nož, tr je glavu odrizala, tr gaj nutr potegnula. Jo, to i druga glava dujde nutr i tomu je glavu otsikla i ga je tako nutr potegnula. Bilo je dvanajst rauberou, jedinajstim je glavu otsikla, a kad je kanio dvanajsti nutr dujt je bila prefriška i mu je nek šišanjak otsikla, i ta je oš mogao proteć, a pak je malin pustila. Otac juj (joj) je rekao, ako ča ne bude va uredbi, da neka malin pusti, a kad malin tako rompotari onda to do crikve čujedu. Kad je ona malin pustila su dotekli nje starji iz crikve domom, tr su vidili, da je jedinajst rauberou tote ležalo prez glau.

Čuda ljet je prošlo. Jednuč je došao va ti malin jedan junak, tr je prosio malinara, je li se smi kod nji malinara učit, a malinar gaj zio i je rekao, da se zna učit. Tr je bio jedan čas kod nji, a pak je rekao, da mu se njeva kćer vidi, je li si zna tu kćer za ženu zet. Malinar je rekao, je(a) da si ju zna zet. On se je i tuj kćeri vidio.

Jednuč va nedilji je rekao, je li se smi iz š nju domom odvez, da ju on kani pretstaviti njegovim (svojim) starjim. Oni su ga pustili i su jim dali i koles i konje i oni su se odvezli k njemu domom. Kad su se vako vozili su došli va lozu, ko se on najednuč povala na nje krilo, tr si je njegovu periku kraj znio.

Sad je ona vidila ki je to. To je ta raubr bio, komu je šišanjak odrizala. Sad se je počela bojat. Skočiti dolika ni mogla nego ona je morala va ti stan nutr, kat on je bio jači nego ona.

Va tom stanu su još i drugi rauberi živili i su na nju čekali i su rekli: "Sad ju jimamo. Denas nam neka cio stan spravi, a sutra ćemo ju zakljat pa ćemo nje meso pojis." No, to je bio velik stan ona je šla gori na štuk i je počela sprauljat, a oni su zdola vičerali, jili i pili i su se već bili tako napili, a ona je zgora djelala, jako sej bojala i si je mislila: "Kad bi nek ja seda ovde mogla doli skočiti pak pobignut." Ali to je bilo se zaman, ni mogla, ali celu noć su bili ti tako glasni pak je upamet zela da su i zaspali, tr je premišljavala kako će se ona moć ovde od si (svih) osloboditi. Sad juj je ča na misli došlo. Ona si je zela plahte, tr si je te plahte skupa svezala, pak sej po plahti doli spustila va lozu.

Kad je došla va lozu, je počela bižat i celu noć je bižala, a ti rauberi su mislili da ona zgora spava. Puna straha je bižala i kad je bila blizu ceste si je mislila: "Na cesti ne znam bit kat ako rauberi dujdu čedu me veljek vidit." Tako je na stablo gori spolaznula i je med liščem doli gledala. Nju nijedan ni vidio, ali ona je mogla sakoga vidit, ki se na cesti vozi. Ona je znala da se na ovuj cesti i njihov sluga vozi i je čekala. Kad su rauberi šli pogledat kaj je, ko ju nisu nigdir vidili i su ju šli jiskat. No, ona je tote zgora virostovala, tr je gledala, a pak je zaistinu dočekala jedna kola, tr je friško šla dolika od stabla, tr je tim kola protekla. To je bio njihov sluga, tr je jimala sriču. On se je začudio kako ona ovde biži, tr mu je se povidala, da je to bio raubr komu je ona šišanjak otsikla i on ju neka dobro na ta kola srani. On je rekao: "Ja bi jimao ovde jedan kistn, hodi va vi kistn nutr." Ona je rekla: "Ali ga moreš zabit ar ti te (čedu) me krajspravit ako me najdu." Ta sluga je to tako i udelao i sej sopek dalje vozio.

Jo, kat se je tako dalje vozio su došli ti rauberi i su ga pitali, je li on ni vidio tako jednu divujku. On je rekao, ne, da ju nigdir ni vidio i oni su ga pitali: "Ča jimaš ovde nutri?" On je rekao: "Praščiče." Tr su pak sopek šli dalje, a sluga juj srično domom doprimio.

Ona je to nje (svojim) starjim povidala, a otac je rekao: "No, vala Bogu da si opet najzad došla." Ali ni dugo duralo, ko je došao jednuč sopek jedan zaručnjak na jednim kolima. Ta je jimao šes konji napreženo. Jako bogat sej kazao. Pa je došao hojt prosit za malinarsku kćer za ženu. Malinar je rekao, je(a), on će mu dat tu kćer, ali ona se je bojala. Ona je rekla, da već njeće pujt ar Bog zna je li ni jimao opet jednu drugaču periku, da ga nijedan ne pozna.

Kad je otac rekao neka hide va pinicu po vino i neka to zaručnjaku da, ko je ona šla šendarom, tr je ona to najavila, da neka pogledadu ča je to za človika i ona je njim povidala kako juj je prvi put šlo. Ti su pak došli i su pogledali. Zaistinu opet je bio ta raubr komu je šišanjak odrizala. Šendari su ga zeli i su ga zaprli.

17. FARNIK I ŠKOLNIK

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Va starim časi smo imali na crikvenom dvori takovo mesto kade je bilo človičeve kosti na ulaganju. Tote su bila i vrata nutr, ali te vrata su imali veliku školju.

Nekoga dana je šao školnik mimo tog mesta 'Zdravu Mariju' zvonit. On je čuo da tote nutri ča človičje kosti grize. Protekao je velje gospodinu farniku i mu je to navestio. Gospodin farnik je došao i su si dva poslušali i mislili da je to zali duh.

Duhovnik veli školniku: "Vi otvorite vrata, a ja ću iz posvećenu vodu poškropit, da ta zali duh prujde." Zaistinu školnik vrata otpre, škuro je bilo, a gospodin farnik poškropi i to strašilo ko je kosti žeralo je čutilo vodu na hrpti, tr se je van popaščilo, tr je gospodina farnika podneslo. Farnik je sad jahao na jednuj črnoj stvari i je zavikao: "Zbogom školnik ur me nosi!" A kamo je njega ta stvar odnesla? - školniku va livac ar je to bila školnikova svinja.

18. SUSJEDSKE KOKOŠE

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Va jednom varošu su dugo ljet stanovali jedan krojač Florian Krojačić i jedan čizmar Fabian Kožarič. Ovi dva meštari su jimali si dva ženu ali dice ne. Njihovi lodni su stali jedan uz drugim. Oni su bili dobri priatelji. Kat su bili stari su šli skupa va mirovinu. Nedaleko od varoša su si va lozi jednu lipu hižicu zgradili iz

vrto. Tako su bili i tote susjedi. Živili su prez sake skrbi lipo va miru. Dvi ljeta je ovako šlo.

Ženam ovim meštram je napamet došlo, da te si kokoše gajiti. Muži su im privolili, si dva meštri su kupili trideset kokoš. Na početku su si kokoše zaprli. Kad je ali sunce lipo na protuliće svitilo su si se dvi familije najpr zeli da te kokoše na vrt pustit, ar oš ni posijano bilo. Tako sej i stalo. Drugi dan su kokoše bile na vrtu i veselo poskakivale. Kad su vrt pak posijali su opet kokoše zaprli, ali kokošam se na vrtu bolje vidilo nego va njevuj štalici. Zato je tila senek jedna kokoš van skočit, tr jedan put na vom vrtu grez, a jednuč na drugom vrtu.

Zbog toga su se počeli susjedi svadjat i došlo je do oštri riči. Kožarič je rekao, da su Krojačića kokoše kvar načinile, a drugi je prvoga krivio, iako su se međ sobu svadjali ali kokoše su ipak po kokošinjuj navadi kvar činile. Tako daleko je došlo, da se stari prijatelji nisu pozdravljali i žene su tile na stran pogledat kad su se strefile. Ali kokoše su sejedno dalje greblje.

Kad je jednuč opet krojač zagledao dvi kokoše na svojem vrtu na grahi, bila je njegovo strpljenje na koncu. On je od jada sljedeće pismo susedu čižmaru napisao:

Gospodin Fabian Kožarič!

Iz ovim pismom Vam nazviščavam, da mi Vaše kokoše prem mnogim opomena još senek veliku škodu na mojem vrtu činu. Od denašnjega dana ču saku kokoš ustriljit ku na mojem vrtu vidim.

Krojačić Florian

Dva dane se ni pokazala nijedna kokoš. Tretoga dana kad je kanio krojač na svojem vrtu mrvu počinut su dvi kokoše na vrti greblje. On proteče po flobert i ustrilji jednu kokoš i ju na susedski vrt hiti. Ovako je šlo vas tajedan. Subotu je Kožarič po jednom mužu pismo poslao Krojačiću u njem je stalo:

Dragi susjed!

Ganut od Tvojega prijateljstva Ti oznanujem, da mi je saki dan kokošinja supa ili paprikaš ur mrvu preveč. Meni bi bilo drago, ako bi mi koč racu ili goluba prik hitio. Ja sam prošli pandiljak prodao se kokoše. Ostavimo šalu, stari prijatelj, ostavimo kokošinji buj i ćemo se opet pogajat.

Pozivam Tebe i Tvoju ženu na vičeru. Čekajući ti ostajem u starom prijateljstvu.

Tvoi stari priatelj Fabian Kožarič

Krojačić je rekao: "Ča, Kožarič je se kokoše prodao. No čije sam pak ja postriljao? Tu ne moje!" Krojačić je šao odma svoje kokoše brojiti i je vidio da je šes fali.

Oblaki srdje su se kod Krojačića razlašli.

Zbog kokoš gajit nepreteljstvo to je bedavo.

19. MIHO NEĆE JIMAT MIRA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Iz jednoga maloga varoša su prošli priknoči cigani, ali na trgu pred crikvu su ostavili jednu crknutu oslicu. Kad je to farnik upamet zeo, sej vrlo razlutio i je odma pisao načelniku, s kim nije bio najbolji, da se čim prije ta oslica zakopa.

Načelnik pismeno odgovori: "Za pokope ste Vi nadležni." Nato se je farnik razjadao i opet pismeno načelniku odgovorio:

"Ja znam, da je to muj posao ali ja sam kanio neg rodjake oslice upomjenut da neka dujdedu na pogreb."

Kad je farnik vidio da ne more iz načelnikom niš započet se je pominao iz jednim starim slugom ki je va jednom seljačkom stanu služio. Prvo ga je gospodin farnik pitao: "Miho, kako ti ide?" Miho odgovori: "Gospodine, čuda je saki dan djela i muke." Gospodin gaj pak pitao, je li će tu crknutu oslicu zakopat ka pred crikvu leži. Miho je bio veljek pripravan da će to učinit. Gospodin farnik ga je batrilo, da će se moč pak spočivat kad va nebo dujde.

Miho odgovori: "Ali ja ne vjerujem da ču onda jimat mira. Ako onde ne budem jimao skrbi za stan, blago i polje bit će drugoga posla. Onda će se reči: "Miho, našgi sunce, Miho, čisti zvjezde, Miho, postavi misec van, Miho, pometi mličnu stazu, Miho, pomoz bliskat, Miho, daj grmit! Miho će morat bižat najpr, Miho će morat bižat najzad, Miho će morat bit sagdir."

20. TETAC MATE I TETA KATE

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč su živili va jednom selu tetac Mate iz tetu Katu. Jednoga dana je rekao tetac Mate: "Ja ću pujt denas djelat, tr ću nam drva napilit da budemo dost jimali za cipat." Tako se je i stalo. Tetac Mate je marljivo djelao va lozi i kad je bio gladan se je posadio i sej dobro najio. Zatim si je mislio: "Sad se idem zdencu napit ar onde je friška voda."

Kad je on zdencu išao je ću jedan glas, ki mu je rekao: "Mate, kod zdenca jedna floša leži, nu se iz te floše napit, ota voda će te na mladoga načinit." On je poslušao i se je iz floše napio. Najednuč je tako mlad nastao, da je bio kot junak. Veselo je šao domom, putem si je jaćio i zvizdao. Kad je došao ženi domom je potuketao, da ga nutr pusti i juj je krićao: "Kate, otpri!" Kate je pogledala na ublok van i je rekla "Vakuj stari ženi češ ti Kate krićat, poglej da se domom zramaš!" Ona ni znala, da je to nje muž. Ona je mislila da ju ki mladenac za norca drži. Ali Mate se ni tio dat otpravit i je senek tucao i krićao: "Kate, otpri, ja sam tvuj muž!" Teta Kate je pak oš vrata otprla i se je toga ćlovika, ki je stupio va nje stan dobro pogledala i si je mislila: "Vako je muj muž izgledao kad je bio mlad." Tetac Mate je njegovuj ženi povidao kako je mlad nastao i je i nju tamo zdencu poslao.

Teta Kate je tamo došla, tr se je i ona kanila iz zdenca napit, i ona je glas ćula, ki je njuj rekao, neka se iz te floše napije ka tote leži. Teta Kate si je veljek flošu zgrabila i se je napila. Ali ona se ni samo jednuč napila. Kat se je prvi put napila je nastala kut mlada divujka, ona se je oš jednuč napila onda je nastala kut jedna divićica, po treti put se je napila i je nastala malucko dite, kua oš nezna hodit.

Kat jej tako dugo ni bilo domom juj šao tetac Mate jiskat i kod zdenca juj našao. Tote je malo dite ležalo i plakalo.

Mate je znao, da je to njegova žena. On juj zeo i juj domom donesao. Saki dan juj je morao kašu kuhat, juj flošu dat i nju uvijat kad je tila plenice napunit.

Tako si je morao tetac Mate ženu odranit dokle mu je zrasla.

21. MEDVID, SVINJA I LESICA

Paula Baar, Vulkaprodrštof

Jednuč su se združili medvid, svinja i lesica. Pak se dogovoru da ćedu lapat orat i pšenicu posijat da se budu mogli ranit.

Pitadu jedan drugoga kako ćedu si djelo podilit. Svinja reće: "Ja ću ukras simena i nosom orat zemlju. Medvid veli: "Ja ću sime posijat." Lesica reće: "Ja ću iz mojim repom povlačit." Orali su i posijali. Došla je žetva. Opet su tanać držali kako ćedu požet. Svinja veli: "Ja ću žeti." Medvid se ponudi: "Ja ću snoplje vezat. Lesica veli: "Ja ću klasje brati. Zatim su se počeli razgovarat kako ćedu mlatit. Svinja se prva javi: "Ja ću počet mlatit. Medvid veli: "Ja ću snoplje nosit." Lesica veli: "Ja ću iz repom plive kraj vrnut." Svinja opet počne prva govorit: "Ja ću vijat", a medvid, "ja ću žito razdilit". Kako su si odredili tako se je i stalo. Pomlatili su, medvid je razdilio žito, ali nepravilno ar je svinji dao na nje prošnju neg slamu, on sam si je zio žito, a lesici ni dao ništa. Lesica se je zbog toga razsrdila i je prošla na tužbu. Ona je rekla, da će doprimit jednoga cesarskoga ćlovika ki će pravićno med njimi razdilit žito. Svinja i medvid su se zbog toga prestrašili. Zato veli medvid svinji: "Ćemo se sranit. Ti se zakopaj va slamu, a ja ću spolaznut na rušku." Zaistinu svinja se je sranila pot slamu, a medvid je spolaznio na rušku.

Kad je lesica prošla si je pozvala jednu maćku u svoje društvo da hidu skupa miše lovit. Maćka je znala da jima ćuda mišou i je rado prošla iz lesicu (s lesicom).

Grede putem je skakala za pticami. Kad juj medvid iz daleka upazio, veli svinji: "Faleno je, lesica ur hide iz jednim strašnim šendarom ki jima krznu pratež i ptice lovi uz cestu."

Najednuč se maćka zgubi na vidu i se odšmulja kroz travu na slamu kade je bila svinja sranjena. Najednuč svinja podigne glavu da vidi ća se to gible, a maćka videći nje nos, pogleda ga za miša pa začrapi. Svinja se strašno prestraši maćke i pobigne u potok, a maćka se je prestrašila svinje i je skoćila na rušku. Medvid misluć, da je maćka ur zadavila svinju pak da hide sad ur na njega, spade od straha iz ruške i se ubije.

Tako je lesici ostalo se žito i slama.

22. SVETI ANTON

Marija Palkovits, Vulkaprodrštof

Jedni ljudi su jimali dite kuo sej tilo senek plakat. Mati to već ni mogla trpit, tr je rekla: "Neka si vrag po njega dujde!" Došao si je i vrag po to dite i jej zaminio za drugo dite.

No, pak je vrag to dite zio i je prik kloštra letio, a pak mu sej to dite svaknulo i je med rožice spalo. Dujdu koludrice, tr čuju ča kričat. One hidu pogledat, tr su pak to dite med rožicama našli, a pak su ga va klošter doprimili. Gospodin je rekao: "Mi mu moramo dat jime." Tr su ga na Antona pokrstili. Tote je odrastao i sej kod nji učio.

Jednuč mu sej noći sanjalo, da on tote ni doma, da su starji drugdir. On si je sprosio, da more dalje putovat i onda je otputovao va to selo odakle je on bio. On je došao va ti stan, tr je pitao, da li čedu ga na kvartir pustit. "No jo", veli gospodarica "mi jimamo jako čemernoga ditiča, niš neznamo spat i Vi nečete znat spat." On je rekao: "Ja se niš ne bojim da nečemo spat, mi čemo dobro spat." Tako je i bilo.

Drugi dan je šao va lozu po dvanajst palic, a s timi dvanajst palic je šao tomu ditiču i je rekao: "Češ se stat iz stelje!", i on se stane. Pak je rekao: "Češ se sada i posadit!", i on se znao posadit, "Češ sad govorit!" i on je pak i govorio. Pak si gaj zio i je šao iz š njim na dvor i gaj tako bio, da je se dvanajst palic na njem potr. Prvo je rekao: "Ti si moju majku dvanajst ljet cicio, ti moreš sad to mliko se van zrigat, a sad češ poslušat!" Ta je to se delao ča mu je rekao. Starji su neg gledali i su Antonu rekli: "Ostani kod nas." Anton jim se razloži ča sej iz š njim bilo stalo i je rekao: "Ja morem ponajzad va kloštr, ali ja ču vam dujt sopek pomoč kad voda vino postane."

Ta otac je bio nočni bohtar. Va jednuj krčmi je prinočevao jedan muž ki je jimao čuda pinez. Krčmarovi sini su se pominali da čedu toga človika ubit i ga onda krez ublok van hitit i nijedan neče znat ki gaj ubio. Tako su i učinili. Kad su šendari toga našli su mislili, da gaj nočni bohtar ubio i krčmar je to pak bio rekao. Bohtar je ali rekao, da on ni kriv. Sad su mu rekli, da čedu njemu nohte popukat.

Pak su ga osudili na smrt. On jim je rekao, da jima oš samo jednu želju, neka mu donesu staklo vode za napit. Kad su mu donesli vodu i on se napi je rekao: "Ovo ste mi vino donesli. Ja kanim vodu jimat." Sad su pak si kušali i vidili su da je vino. Sad su šli pak sopek po vodu i kad su mu vodu donesli je bilo sopek vino. To je tako dugo šlo dokle je ta Anton sopek došao k njemu i je rekao: "Otac, ča će se to iz s vami stat?" On je rekao: "Ja nisam nijednoga umorio ali oni me kanu sad tote ubisit." Anton veli: "Ne, ubisit Vas nečedu. Vi morate si pujt s manum na cimator!"

Tr su šli si š njim va cimator, šendari, riht i si. Anton si je zio šibu i je po grobi udrio i je rekao: "Mrtvac stani se i govori ki je krivac?" Grob sej otpr, tr mrtvac veli: "Krčmarovi sini."

Sada su pak oca pustili i te krčmarove sine ulovili i je kaštigali i tako je došla pravica na svitlo.

23. GAUGE (galge, vješala)

Marija Palkovits, Vulkaprodrštof

Ovde Melindrofi su tili bit prlje gauge. Koga su tili kaštigat su tili na gauge ubisit.

Jedan baron je jimao sluga. Senek kad su se tili mimo odvez, sej tio ta sluga prekrižit. Baron ga pita, zač se križa. On je rekao: "Zato se križam, kat se čuda nekrivi ljudi tote ubisi." Baron je rekao: "To ni istina!"

Baronu ni to dalo mira, tr je kanio sprobirat jeli je to istina ča mu je sluga rekao. Sad si je ta baron konja sam ubio, tr je rekao, da je ta sluga toga konja ubio. No, sad je bio ta sluga kriv, i niš mu ni hasnilo reč da on ni kriv. Baron gaj tako daleko doprimio, da je došao ta sluga na griht (Gericht). Tote su ga osudili na gauge.

Baron je sad vidio, da kanu nekrivoga ubisit i je rekao: "Gauge veljek kraj, sad vidim da se i nekrivi ubisu." Od toga dana su morale gauge kraj.

24. OVO JE MOJE. OVO JE TVOJE A OVO JE TOGA KOGA OVDE NI

Marija Palkovits, Vulkaprodrštof

Bili su tri junaki, ti su si orihe doprimili, tr su se hartali.

Sad su pak rekli: "Kaj čemo si te orihe dilit, da nas ljudi ne vidu?" Jedan je rekao: "Znate kaj, mi gremo va crikveni dvor, tote neče nijedan sad dujt, tote čemo jimat

mira."

Jedan drugi je rekao: "Znate ča, ja jimam ovce va štali, ja grem po to ovce, tr ćemo si to razdilit." Drugi su mu rekli:

"No, ali pašći se, dokle ćemo mi ove orihe podilit."

Tr je ta jedan počeo dilit: "Ovo je moje, ovo je tvoje, ovo je toga koga ovde ni." Kad je došao šulmajstr (Schulmeister – ravnatelj škole) van je ču na crikvenom dvoru: "Ovo je moje, ovo je tvoje, ovo je toga koga ovde ni." Sad se je prestrašio i je šao veljek po gospodina i mu je povidao ča je čuo na crikvenom dvoru, i mu je rekao, da neka hide iz šnjim pogledat ča se tote dogadja. Gospodin je rekao:

"Ja ne morem hodit, mene noge bolu." Šulmajstr je odgovorio: "Hodite, ja ču Vas nosit!" Sad si gaj na hrbat, tr gaj nosio.

Jo, kat su tamo došli - bilo je ur škuro - su si ti mislili, da je ta treći iz baranom došao. Sad je ta ki je orihe dilio rekao:

"Ča je, kaj si vako dugo, simo ga daj, da ga zakoljem!" Kad je to ču gospodin, se je prestrašio i je veljek doli skočio i je rekao šulmajstoru: "Ne dohajaj mi već pred oči, ti si me kanio dat zakljat", i je protekao ča je nek znao va farof i je bio zabio da su ga noge bolile.

25. VIŠKE (povidanje)

Marija Palkovits, Vulkaprodrštof

- a) Ja sam šla na placu (na ulicu) a tote je tila kočka pohajat iz jednim pipletom a sad je kokodakala ta kočka a ja sam morala prik te kočke pujt i ja sam ju kanila ulovit iz tim pipletom, ko mi se ni dala ulovit neg je prik ceste prošla kroz plot va jednu hižu. Piple je ostalo visit na plodu i si je nogicu ranila. A ja sam šla domom i sam mojoj majki rekla „Hote gremo tu kočku ulovit! Čemo si ju držat a ako se ki javi ćemo je dat najzad.“ Nijedan se ni javio i ja sam pak šla va tu drugu hižu selo (selo pujt = besuchen) i sam počela povidat: “Ovde na placi je jedna kočka iz pipletom, ja ju nemorem ulovit.” Ti su jimali jednu divičicu ka je va stelji ležala. Pak se je stala i je plantala (ali prlje ni plantala, stopr potom kad se je ranila nogicom na plodu) i je rekla: “Hodi mati gremo mi na placu.” Jo ta mati ni znala iz veže van (jer bi se sama uvadila da je ona ta kočka). Ona mi je senek kanila ča povidat ali da to ne more povidat ar će to med ljude dujt. Tu kočku i piple sam samo ja vidila – ako tako ča vidiš, onda samo jedan to vidi, jer to je zlo.
- b) To je bila zvonarka tr si je pinezi brala a ja sam jimala našega sina na placi, ne ja nego staramati i ta žena dujde i je rekla: “Ije, tako lipoga ditića jimate!” Jo pak je došla i k nam s večera brat pinezi za crikvu. I veli: “Kaj je ta vaš lip ditić? Ne vidim ga.” Ko veli staramati: “Tote va kuci spi.” Tr je šla tamo i ga je pogledala. “I kako vo dite lipo spi.” je rekla. Ona je pak prošla kad sam juj te pinezi dala, ditić je počeo tako jako vikat do polnoći. Kad su tovaruši našega Štefa došli i su rekli: “Ja bi ga tu hitio van kat tako kriči. To ni za aushojtat kako vo dite kriči.” Ja sam rekla: “Ja neznam zač vo dite tako kriči.” Mislija sam da jima kakovu bolest. Kad je pak dvanajst zazvonilo, ko je prestao vikat. To znači da ga je ta zvonarka urekla.

26. FARNIK I CIGAN (povidanje)

Marija Palkovits, Vulkaprodrštof

Jedan farnik je šao va lozu na lov i je jednoga zeca ustriljio. Kad je došao do zeca je i jedan cigan tote iz palicom stao i je rekao: “Ovoga zeca sam ja ustriljio on kera meni!” Nato farnik: “Ti nimaš gver (puška) kako si ti znao zeca ustriljit?” “Pa, gospodin farnik, vi tuliko krat prodikujete da Božjom pomoću je se moguće.” No sad farnik ni znao ča će nato reć. Pa mu je došlo da pozove cigana na farof. Skupa nosu zeca tamo i ga lipo speću. I farnik onda veli: “Kasno je gremo spat a ki jima najljipši sanj da smi onda zeca pojist!” Jutro dujde farnik oduševljen na vežu kaj ga cigan jur čeka. No je rekao farnik: “Ča si sanjao?” Nato cigan: “Recite prvo vi ča ste sanjali!” Farnik počne: “Sanjao sam kako Elija dujde zlatnim koli iz neba po mene pak smo s andjeli letili prema nebu ...” Nato cigan: “U tom momentu sam gledao kroz ublok i sam vas vidio kako zlatnim koli letite prema nebu.” i mislio sam: “Ov neće već dujt ponajzad i sam cijeloga zeca pojio.” No farniku niš drugoga ni ostalo i cigan je zadovoljan opet prošao. Tako je cigan prehinjio farnika.

27. AMATA

Apollonia Schumich, Uzlop

Jedan arhelog je va talijanskom jiskao stare grobe i pri tom se je unesrićio i je bio prez svisti. Jedan Talijan gaj našao i gaj otprimio va svuj stan. Kad je u noći k sebi došao je upamet zio, da va hiži jako lipo duši, a na stoli su stala troja stakla kut su je tili upotrebit stari Rimljani za suze. Najednuč je stala uz noge jedna jako lipa divičica i bila je uprauna kut su bili stari Rimljani i ga je jako tužno gledala ali niš ni govorila. To je duralo par minut, a najednuč je skersnula i iz š nju ta lipa duha iz stakla. Jutro je pak čuo kud neko hide stepenice gori i vrata se otvoru i dujde jedan muž i mu doprimi ručenje. Ta muž se je veselil da je k sebi došao i mu je rekao da more kod nji ostat dokle uzdravi.

Drugu noć se je to isto dogodilo. Opet stoji ta lipa divičica kod nog, niš ni govorila nek tužno ga je gledala. Po par minut opet skersne. Kad mu ta muž ručenje donesao ga pita, je li imadu kćer. On mu veli, da oni nimadu dice. Kad je ali ta muž doli došao je rekao ženi: "I ov je ur počeo fantazerat od nje!" Onda je znao da to more bit ča zvanarednoga i si je najper zio da će ju pitat. Kad je tretu noć došla ju pita: "Kako ti je jime?" Ona veli: "Amata". On ju pita: "Kada si živila?" Ona veli: "Kad je bio Nero cesar." On veli: "Bože, to je skoro dvtisuć ljet. Ča nimaš va grobi mira?" Ča si učinila, ti si oš pol dite?" Ona veli: "Nimam mira", i sopek (opet) skersne.

Dujduču noć opet čeka je li će dujt, neg najednuč sidi pred njim na steli i mu počne povidat: "Ja sam živila iz moji starji kad je bio Nero cesar. Onda se je počela nova vjera, ku su zvali kršćanstvo, širit i moji starji su prišli tuj vjeri, ali ja nisam hotila, ja sam jimala zaručnjaka, jime mu je bilo Rufus. On je bio oš bogan i njega otac je bio primešten kod cesara Neroa. Moje roditelje su uvadili da su kršćani i su nas uhapšili. Kad dujdemo pred sud pitadu moje starje je li su kršćani oni velu: "Da!" Kad mene pitadu velim i ja, da sam kršćanka, kat sam se bojala da će me Nero kod sebe držat, a jimala sam ufanje da će me muj zaručnjak spasit. Otsudili su nas da nas divlje stvari požeru. Došal je dan, da su nas po ulica gonili, ljudstvo bi nas bili najradje pokinuli kad bi nas ne bi čuvari bili branili. Dujdemo va arenu. Ja sam se senek ufala, da će me muj Rufus spasit. Ja sam gledala gori med gledaoce ali nigdir ga nisam vidila, neg najednuč mi spade pred noge črljen šipak. Poslidnji pozdrav od Rufusa i ja ga zagledam i počnem vikat: "Rufus, Rufus, spasi me! Ja nisam kršćanka, ja proklinjem toga Boga, ja nekanim za njega umrit!" Ur su pustili divlje stvari. Moja mati mi viče: "Prokleta budi dokle te pomilovanje drugi ljudi ne oslobodi!" Navo se prebliži jedan oroslan k meni, ja ćutim njegov vrući dah na mojem ubrazu i onda je zaviknula i skersnula. Ja sam se plakao za nju i su mi suze po licu doli curile.

Drugu noć je već ni bilo i tako sam znao, da sam je ja s mojim pomilovanjem spasio. Kad sam uzdravil sam prošao domom va Nimšku. Po nekom času sam dostao vist, da su Rimi stare grobe našli. Ja se odvezem tamo i mi smo skopali jednu kapelu, a tote su bile dvi škrinje, va jednu škrinji su bile zvana košća pisma, da leži ovde Rufus, kad su njegovu zaručnicu divlje stvari požerali je i on kršćan postao i pretpil mučeničku smert, a va drugoj škrinji je bilo niš neg troja stakla za suze pak tablica iz marmora i na tuj je bilo izsklesano jime "AMATA".

28. LAMEK

Apollonia Schumich, Uzlop

Va varošu Konstantinopel je živila jedna majka ziz četrnajst ljetnim sinom. Ov je išal jednoga dana po varošu kad ga jedan Židov pita, jeli nebi išal k njemu služit, saki dan će dostat jedan dukat. Pun veselja je šao njegovuj majki povidat. On niš ni prauhao (brauchen) djelat, neg dva konje kermi i čistit. Od toga dana nisu bili već tako siromašni. Jednoga dana veli gospodar njemu, neka hide majki zbogom dat, oni hoćedu otputovat. Saki sede na konja i daleko jašu do jednoga briga komu je bilo ime Halizava.

Ovde je rekal Židov Lameku: U dvanajs uri će se ov brig otprit i ti moreš va ti brig nuter. Tote će bit zlati jabuk i drugoga lipoga sadja, ti si smiš zet ča hoćeš. Sret verta stoji jedan stup, tote visi jedan lokot, toga si ubisi na vrat, pak se moreš pašćit iz briga van, ar va jednu uri će se ta brig zaprit." On mu je dal jedan perstanj, ako bude va nevolji neka ga uberne onda ćedu mu dujt zračni duhi na pomoć.

Lamek ni kanil, onda gaj počel ta Židov tako bit, da je Lamek privoljio. Kat sej pak brig otperl je išal Lamek nuter. Tote je bio jako lip vert, tako lipim sadjem kakovoga Lamek oš ni vidio. On si je se žepe napunio pak je šao po ta lokot. Kad je hotil van, je vidio da oganj gori pred izlazom. On se ni siguro skroz krez oganj. Ta Židov mu viče vani, da neka perstanj uberne, ali Lamek ga ni čul, a najednuč se je ta brig zaperl. Lamek va brigu viče i plače i kad je iz rukami mahao se je najednuč ta perstanj ubernul i preda njega stupu dva zračni duhi i mu velu: "Ča si

želji kralj Lamek?" On veli: "Ja nisam kralj nek jedno siromaško dite." Oni mu velu: "Ti si seda bogatiji nek Sultan." Ali on si niš ni željio neg domom njegovuj majki. Ti duhi su ga otprimili domom. Mati ga je ur teško čekala i ga je pitala, kade je bio stim dobrim gospodarom. On veli: "Zbog toga dobroga gospodara bil mogal žitak pogubit." A ta lokot hiti va jednu kamru, i na njega je pozabil. Jednoga dana se je perstanj obernul i zračni duhi stupe preda njega i ga pitaju:

"Ča hoće kralj Lamek?" On veli, neka mu donesu jila i pila. Oni mu donesu va zlati zdelica jila a va zlatom kotlu vino. Kad već nisu jimali pinez, hide mati te zdelice prodat i je dostala jako čuda pinez ar je to bilo samo zlato. Drugi put ide Lamek ziz kotlom, za toga je dostal tuliko pinez ča je neg nosit mogal.

Sada su si mogli lip stan uzidat i su bili srićni i bogati. Jednoga dana dujde zapovid od Sultana da će se njegova kćer vozit po jednuj cesti tote nigdor nesmi biti. Prije toga je Lamek ta stari lokot pogledal i kad je ključ ubernul stupu preda njega tri zemaljski duhi i mu velu: "Ča prosi kralj Lamek?" On im veli, neka mu doprimu lipu pratež i ga neka sranu va jednom šuplom stablu, on hoće tu princesku, koj je ime bilo Belastra, vidit. Kat sej princeska vozila, joj se je jus kod toga stabla, va kom je bio Lamek, pozlilo, tako da su morali stat. Jako je bila lipa i Lamek sej velje va nju zaljubio. Dujde domom veli materi, on neće drugu za ženu zet neg otu princesku.

On si dozove se (sve) njegove duhe i im zapovi, da mu donesu zlata i dragoga kamenja, i on hide va grad prosit za nje ruku i tu dragocenost joj je daroval. Nje ocu ni bilo po volji, ali ona je rekla da drugoga neće.

Otac je privoljio velje pir deržat, ali Lamek veli, on si hoće grad perlje uzidat, neka mu kralj pokaže mesto. On hide domom i si dozove njegove duhe, i im zapovi, da do jutra mora bit njegov grad gotov. Krov iz zlata, zidi ziz dragoga kamenja. Kad je Belastra pogledala kroz ublok je grad stal gotov, ur je čula i muziku i Lamek dujde va najlipšoj kočiji (Kutsche), upravan kot jedan princ i oni su se velje venčali i bili su jako srićni.

To se je dočulo po sem orsagu, to čuje i ta Židov, komu je bilo ime Matentaj. Velje si misli, da je došal Lamek iz briga van. Jednoga dana pozove kralj Lameka na lov, i je bila Belastra sama. Dujde ta Židov i ju prosi neka mu pokaže ta grad, on si kani isto takovoga uzidat. Lamek je ta perstanj nosil na ruki a lokat zapre va jednu sobu i zapovi njegovuj ženi, tote nikogr ne smi nuter pustit. Židov si razgleda ta grad, ali kad dujde do te sobe ga neće Belastra nuter pustit. On joj veli, njegovo djelo je se zaman ako te sobe ne vidi. Nato mu ona otpre, kad vidi Židov ta loka si ga na vrat ubisi kad uberne ključ stupu preda njega zemaljski duhi i velu: "Ča prosi kralj Matentaj?" On veli: "Zamite ov grad i Belastru i mene ter nas odnesite na jedan otok!"

Kad Lamek dujde domom je mesto kade je stal grad bilo prazno. Kralj ga je velje prognao i mu rekal neka mu već ne stupi pred oči. Lamek dozove njegove zračne duhe i je pita, kade je njegova žena i grad. Oni mu povu. Onda se Lamek ubliče prosjačku pratež i se da otprimit na ti otok. Onda hide prosjačit va grad, ali njegova žena ga ni prepoznala, ona se je senek plakala. Jednoga dana juj veli Lamek, da će juj donest dobroga vina i jednu flošu šlaftrunka i se neka valja iz Židovom, ki će već spit i neka mu natače ta šlaftrunk. Kad bude Židov pijan neka mu ziz rubcem krez ublok da zlamenje onda će se nje i njegova želja spunit. Kad vidi Lamek to zlamenje, veljek biži gori i sada ga je njegova žena prepoznala. Ta Židov je nosil ta lokat za vratom, a Lamek mu ga zname i si ga ubisi na vrat, oberne ključ i velje dujdu zemaljski duhi i velu: "Ča prosi kralj Lamek, pravi posednik?" On im veli, neka otprimu ta grad kade je bil.

Jutro kad je Sultan van pogledal i vidi ta grad, biži pun veselja i veljek dujde Lamek i Belastra. Nato su deržali goščinu, kade sam i ja bila pozvana i tako sam vam mogla ovo povidat.

29. LIPA PASTIRICA

Apollonia Schumich, Uzlop

Živilu su va jednom varošu jedni grofi, ti su jimali jednu dviljetnu divičicu i za nju jednu čuvaricu. Jednoga dana se ide čuvarica šetat va lozu s tom divičičom.

Najednuč puhne vjetar i odnese tuj divičici rubac. Čuvarica posadi divičicu na tla i biži za rupcem. Kad dujde najzat ni bilo već od divičice sljeda. Tu je ukrala jedna ciganica. Kad nastane noć, prosi ta ciganica jedne stare ljude, ki su ovce jimali da bi ju primili prik noći, ali ta ciganica je prik noći umerla. Sada stoju ti stari ljudi ziz tim ditetom sami, nisu znali odaklje je i juj nisu znali imena i su juj dali ime Berta.

Nje starji grofi su ju dali sagdir iskat, a kat je nisu našli je išla ta nje čuvarica va klošter i da će za nju molit dokle ju najdu i mislila je, da će ju po lančići na vratu prepoznat.

Kad je odrasla je tila pujt prik jedne vode va plavčici va varoš mluko i sir prodavat. Jednuč puše velik vihor i je plavčicu prevernul i Berta spade va vodu. To vidi jedan

grofski sin ki je mimo jahal, skoči va vodu i ju spasi. Ona je bila jako lipa i su juj govorili lipa pastirica kad je tila i ovce past. Ta grof se je velje va nju zaljubil i od toga dneva ju je saki dan poiskal i ju je hotil za ženu zet.

Onda nastane buj i grof mora va vojnu. Njegovuj materi ni bila Berta po volji i nje sluga ju je u noći morao ukrast i va grad doprimit. Onde ju zapre va jednu pivnicu.

Nje starji, ki su ju odranili, nisu znali kamo je došla, neg va lozi su od nje na kiti našli rubac. Sada su znali, da su ju ukrali. Ta pivnica va kuj je bila Berta zaperta je bila diboka i ta zločesta grofica juj je tila po uzi jilo pustit doli.

Jednoga dneva počne va tuj pivnici voda list i kad je bila voda do stola, stane Berta na stu, a voda oš seneg lize, onda stane ona na stolac, a voda oš seneg lize i juj je ur do vrata. Onda Berta misli da mora umrit i zruči svoju dušu Spasitelju.

Neg najednuč voda zgine i ostavi veliku škulju, onda misli Berta kude je ta voda prošla, moguče da budem i ja mogla van i se je dala na put. Kad je bilo tuj škulji konac je stala va jednuj lozi i teplo sunce ko jur dugo ni vidila je svitilo. Od velikoga straha i sa mokra je bila jako trudna tr sej na tla povalila i zaspala. Došetaju se dvi koludrice, a jedna je bila nje čuvarica i ta ju je velje prepoznala po lančiću na vratu. Ona je zbudi puna veselja i juj povi ki su nje starji i ju hoče velje tamo otprimit, ali Berta veli, ona mora pujt pervo nje starim starjim ki su ju odranili.

Majka je bila ur umerla, a otac već ni imal ovce ar već ni mogal, nego je košare pleo. Sam si je pri sebi govorio: "Kade je neg naša sirota Berta?" Va tom hipcu otvori ona vrata i mu spade za vrat. Bilo je veliko veselje. Ta koludrica poruči nje pravim starjim, da je Bertu našla i da dujdu po nju.

Veselju ni bilo kraja, ali Berta prosi nje starje, da si hoče i toga oca ki ju je odranil sobom zet. Nje starji su privoljili. Od veselja pripravu nje starji veliku gošćinu. Buj je bil ur na kraju i nje starji su pozvali su okolicu. Med gosti je bil i ta nje zaručnjak, ar je va boju nje ocu spasil žitak, i su se sopek našli. A ta zločesta grofica juj pusti po uzi jilo va pivnicu ali kad nigdor ni to jilo znio, ide ona sama pogledat, ali krez zatu škulju je došal vuk nuter ter ju je velje požeral, samo cipele su našli od nje. Berta i ta grof su se poručili i su bili srićni.

30. BETEŽNI KRALJ

Apollonia Schumich, Uzlop

Va jednom varošu je živil jedan kralj ki je bil betežan, toga ni mogal nijedan vračitelj uzdravit. Nekoga dana dujde k njemu jedna stara žena i mu veli da on zna nek tako uzdravit ako čuje finu pticu zajačit. Otu pticu je imal jedan kralj va drugom orsagi.

Betežni kralj je jimao tri sine. Najmladjega su deržali za bedavoga, jime mu je bilo Jivica. Pošalje kralj pervo najstarjega sina po tu pticu i mu da najlipšega konja i čuda pinez sobum.

Na putu zajde ta sin va jednu kerčmu. Tote su se hartali, to su bili jako zvijani hartaši. On se počne š njimi hartat i je se pinezi i konja zahartal i mnogo duga načinjio. Onda su ga hitili va jednu pivnicu i mu velu da čedu ga ubisit ako nijedan ta dug ne plati. Zaman su doma na njega čekali. Onda pošalje kralj drugoga sina po pticu, ali ta isto hide va tu kerčmu i se zgubi i mnogo duga načinji i toga hitu va tu pivnicu, i opet su doma zaman na njega čekali. Onda veli najmladji sin, on ide po tu pticu, ali otac mu veli: "Kako ćeš ti pticu doprimit kat si bedav?" Ov ni til popustit i otac mu da neg jednoga staroga konja i ne tako čuda pinez. On je daleko jahal i ni šal va nijednu kerčmu.

Dujde va jednu lozu, a pred lozom je ležal jedan mertvac, i saki ki je šal mimo mu je til va obraz pljunut. On hide va selo i pita, zač toga človika ne pokopaju, i ljudi mu velu, da je ta človik semu selu pinez dužan. On plati te pineze i je zapovidal, da ga moraju vele zakopat. Kad dalje jaše dujde sope va jednu lozu, preda njega dujde jedna lesica, on ju kani ustriljit ali ona počne govorit i mu veli: "Neka me ustriljit, ar ja ti znam čuda pomoć, ja znam kamo ti jašeš, posadi se na me i velje čemo bit kod toga kralja, ki ima tu pticu." Ta lesica je s njim letila i za par minut su bili kod toga kralja.

Lesica je zvana varoša čekala, a on hide tomu kralju i ga prosi jeli mu hoče tu pticu prodat. Ali kralj mu veli, on je neće prodat ali njegov susedski kralj ima jednoga dragocenoga konja, ako mu toga konja doprimi će mu za njega dat otu pticu. Jivica ide tužan tuj lesici i juj to povi. Lesica veli, da zajaše na nju i velje su bili kod toga kralja. Jivica mu hoče toga konja kupit, ali ov mu veli: "Na jednom otoku je jedna lipa princeska, ako mi tu doprimiš, moreš imat konja zaman." Sope ide tužan lesici. Ova mu veli: "Sedi na me!" i velje su bili kod otoga otoka. Lesica mu veli: "Sada si kupi sakorački zercelov i nakitov ter si nu to na kerljaču i se nu pred otokom šetat!" Princeska vidi z daleka kako se to na njegovoj kerljači sviti i se da ziz čamcom prik odvez. Ona si razgleda te kinče na kerljači i si hoče ča kupit, na to dujde ta lesica, zgrabi Jivicu i princesku i je otprimit tomu kralju ki je imal konja. Lesica mu veli:

"Perlje nek predaš princesku, isprosi si trikrat jahat okolu grada na konju ti i princeska." Kad treći put okolu jašu, dujde lesica i se dva i konja odnese tomu kralju ki je imal pticu. Tote si isto isprosi Jivica, trikrat jahat okolu grada na tom konju, princesku na krili, a ona va gajbi tu pticu, kad treći put jašu dujde lesica i odnese Jivicu, princesku, konja i pticu va tu lozu kade je bio njegov konj privežen.

Sada mu veli lesica zbogom ali perlje mu veli: "Čuvaj se iz višalov meso kupit!" i onda zgine. Sada sede Jivica na jednoga konja a princeska na drugoga iz pticu va gajbi i jašu domom ocu. Putem su vidili kako njegove brate peljadu na višala. Pita Hansi: "Zač je hoćete ubisit?" Velu mu da su čuda pinez dužni. On to se plati i su bili slobodni. Putem se razgovaradu, ča će njim otac reč, kad je brat, koga su za bedavoga gledali, oto se preskerbil. Oni su dolučili da te brata umorit.

Na putu je bila jedna gušterna, šesdeset metara diboka, tote su se za germlje sranili i kad su brat i princeska tamo dojahali, su ga va tu gušternu hitili. Na sriću ni bilo va njoj vode. Njemu se niš ni stalo neg vas utučen je bil. On ni mogal van gori spolaznit i si promisli, kad bi me neg jednuč došla oš moja lesica na pomoć. Najednuč je lesica nuter pogledala i mu rekla: "Ti nisam rekla, da neka ne iz višalov mesa kupiš?" Ali oš ću ti jednuč pomoć." Lesica ga doprimi gori i mu veli: "Seda poj domom! Tvoji brati su si posvojili pticu i princesku. Ali ptica neće zajačit, a princeska se vajedno plače kat nesmi niš uvadit, a konj sakoga ubije ki mu blizu dujde. Nu se siromašnu pratež ublić i poj tvomu ocu za slugu!"

Tako i učini i nijedan ga ni spoznal. Kad dujde va štalu, je tako veselo konj zavrisketal i ni znal ča će od veselja. Kad to njegov otac dočuje velje je zapovidal da mu toga slugu doprimu. Ti dva sini velu ocu da je jako pokinut, ali on veli, neka mu dadu od Jivice pratež. Kad dujde nuter si je ta ptica tako lipo zajačila da je kralju velje bolje bilo. Nato princeska doteče i ni znala ča će od veselja. Onda pita kralj: "Gdo si ti?", a on veli: "Ja sam vaš bedavi sin, ovo sam se ja pridobil i brate sam od smerti odčuval, a oni su me kanili umorit. Moja lesica, ka mi je sakudir pomogla me je spasila, perlje neg je zginula mi je rekla, da je ona ota človik, koga sam dao ja pokopat, na koga su si pljuvali." Princeska i Jivica su se poručili, a njegove brate su na smert otsudili. Ako oš živu će jim oš seneg dobro pujt.

31. LIPA KAROLINA

Apollonia Schumich, Uzlop

Va jednom varošu je jednom mladomašnik pervu mašu služil, a pri tom se je va jednu lipu divičicu zaljubil. On ni već mogal bit duhovnik, ter je ziz tu divičicu prošal va jednu lozu, i su si tote jednu malu hižicu načinjili.

Po ljeto dan su jednu divičicu dostali, tuj su dali ime Karolina. Oni su tote živili ar se nisu sigurali van med ljude. On je košare pleo, a ona jej po seli prodavala i tako su živarili (vegetieren). Kad je Karolina bila za učnju ju je on učil i je nastala jako spametna i visoko učna. Kašnje je tila ona pujt košare prodavat. Tako dujde va jednu kerčmu. Ta kerčmar ju prosi, ne bi li šla k njemu služit. Ona je privoljila, a kat je bila jako lipa su juj govorili lipa Karolina.

Prik kerčme je stanoval jedan grof i ta se je va nju zaljubio i ju prosil, da mu bude žena. Oni su se venčali i su srićno živili. To je zbudilo nenavidnost toga kerčmara. Kat se je jednuč grof va kerčmi pohvalio kako jima lipu i verlu ženu, se je kerčmar ziz š njim valjao kad ne bude njega doma, da će ga ona nuter pustit. Oni su se valjali, da će ta ki zgubi i zgubit se jimanje. Grof je otputoval i tako je hotil nju na probu postavit.

Kerčmar je službenoj čuda pinez dao, da ga kad se hide grofica šetat pusti nuter. To se je stalo i ov se je pod grofice stelju sranil, a knoći kad se je grofica raspravila i se pred zrcalo postavila je on vidil da jima na persi lećicu (Muttermal), a kad je spavala juj je nje perstanj i druge dragocenosti zio i ublok razbio da bi zgledalo kot da bi juj to bil ki ukral.

Ona se ni sigurala nje mužu povidat, nek si je to se kupila. Kad nje muž dujde domom ide pervo tomu kerčmaru i ta mu pokaže nje perstanj i mu veli, da tu seda vidi da mu ni verna i da ga je nuter pustila. Grofu se je skoro ganulo va glavi kat je njegovo imanje zgubio. Kad dujde domom veli ženi, da moraju njevo imanje predat kerčmaru i su bili siromaški. Zaman se je ona zmaljala (auflehnen) da ni kriva, ali grof juj ni veroval.

Tako su se dali na put iz varoša, kat su došli iz varoša van, ju on hoće ustriljit, ali ni je mogao. Kad je tio va nju striljit ni mu tio revolver los pujt, a kad je tio va zrak mu sej tio spružit. Tako juj je rekal neka hide kamo hoće i mu neka već nigdar pred oči ne dujde. Oni prujdu saki na drugu stran svita.

Ona dujde do vojakov ki su se vežbali i je dostala želju, da bi šla i ona vojakom. Ali ona se sprosi da je nesmu untersuhat, a perlje si je kupila vojačku pratež, vlasi si je dala porizat i je bila lip vojak. Ona je bila visoko učna i vrijeda je nastala oficir. Jednoga dana je opazila da je i nje muž došao tuj vojski. On je ni prepoznal.

Jednoga dana je ona zapovidala, da idu va ti varoš, odakle su bili, na vežbanje. Nje

muž se je spričal, da je bolestan ali ona ni tila popustit i on mora š njimi. Oni su se kod toga kerčmara ustanovili. Kad su bili si vojaki skupa na večeri, ona počne toga kerčmara dičit, kako ima lipu kerčmu i imanje, a ov jim veli: "Tote prik jimam oš lipšu vilu, a tu sam si lahko dobio!", i on jim je tu prevaru povidal. Onda ni bilo nje muža nazoči ar ga je bilo sram, da bi ga mogal kerčmar prepoznat.

Ali drugi dan je ona zapovidala, da i on mora bit nazoči, iako se je velje spričal da je bolestan. Ona se je ublikla zdola nje lipi kljat, a zgora vojačku monturu. Ona veli tomu kerčmaru neka im oš jednuč tu lipu povidajku povida, kako je zadobil to imanje. Kad počne povidat kako je grofa prevario, skoči ta muž i ga zgrabi, a ona svliče vojačku monturu i ta kerčmar je velje prepozna.

Oni su ga dali sudu naprik i se kerčmarovo imanje je bilo njevo. Sada je vidio ta grof da ona ni bila kriva i su sopek skupa domom išli, ako još denas živu jim oš seneg dobro gre.

32. ZLATOKOSNA DIVUJKA

Apollonia Schumich, Uzlop

Živio je jedan grof va jednom varošu. On ni bio uženjen i je jimal jednoga kuhara komu je bilo jime Miha. Dujde jednuč jedna žena ziz jednu ribu k njemu da juj ju kupi, a ki tu ribu poji ota će se stvari razumit kako se pominadu. On ju kupi i oštro prepovi kuharu da ju kuša. Kad ju kuhar speče je kani ubernut, pritom si je perst spekal i on se ga friško va usta, nato je čul kako se muhe pominadu. Pak odnese ribu gospodaru za ubjed, a on je se košće ča je ostalo uglobal i na to je oš bolje stvari razumio neg ta grof.

Jednuč kad je grofa podvaral su se dvi muhe za jedan zlati vlas štrajtale, kuhar se je nasmijal. Onda je vidio grof da i razumi stvari. Jako se je raserdil na njega i mu je zapovidal da mu mora tu divujku od ke je bil ta vlas doprimit, ako ne, će ga umorit. A ta divujka je bila vila i stanovala va staklenomu gradu. Ali perlje neg će se dat umorit je privoljio. Grof mu da konja i on se da na put.

Kad po lozi jaše vidi jedan germ gorit va kom su bili mervunci. On je razumio kako su jaukali. On skoči iz konja i je ta oganj ugasil, a mervunci mu iz zavalnosti kriču: "Miho, kad nas budeš tribal pomisli na nas!" Miho dalje jaše i dujde do jednoga stabla, tote su bili mladi gavrani ke (koje) je bila mati ostavila i ti su bili gladni i su jaukali. Onda Miho posiće njegovoga konja i jim ga ostavi za žeralo, i oni su mu nohi vikali: "Miho, kad nas budeš tribal pomisli na nas!"

Dujde Miho va stakleni brig i prosi za tu divujku ali nje mati veli, ta divujka se je va jednuj sinokoši šetala i je nje dragocene djundje zgubila, a to mora najt; pak tribaju žive i mertve vode. Kad dujde Miho va tu sinokoš je bila trava visoka i kako će on te djundje najt. Nato si pomisli na mervunce i zdahne: "Kad bi neg moji mervunci došli na pomoć." Ni tribal dugo čekat i mervunci su bili ovde i viću: "Miho, ča si prosiš od nas?" On jim povi njegovu skerb i mervunci mu velu, da neka sjede i mu donesu zlatu žicu na to prujdu djundje jiskat i va kratkom času je jimal se skupa, ur je kanil žicu skupa svezat ko oš jedan mervunac, komu je bila va ognju nogica pogorila, oš jednu donese.

On je odnese tuj materi. Sada potribuje od njega žive i mertve vode. On ide tužan van, i si pomisli kade će to zet. Nato mu na misli dujdu njegovi gavrani i veli: "Kad bi mi neg moji gavrani došli na pomoć!" Kumaj to sprogovori ur mu gavrani doprimu dvi bačice ziz živom i mertvom vodom. Kad ide tuj materi tu vodu odnes dujde na putu do jedne paučinje. Tote se je bila muha ulovila i pauk ju je kanil požerat. On poškropi toga pauka ziz mertvu vodu i pauk je bil velje mertav. Nato mu veli muha: "Kad dujdeš seda va stakleni grad ćedu bit se vile pokerte bijelom plahtom. Ja ću ti pomoć. Kuj sjednem na čelo ota je, nju moreš neg za ruku zet." Tako se je i stalo.

Tada mati spravi tu zlatokosnu divujku iz Mihi na put i juj da djundje i živu i mertvu vodu sobom. Na putu su se oni dva skupa zaljubili. Kad dujde Miho ziz š nju domom, ko tomu grofu oš ni dalo mira, tr mu dal glavu otsić, kat mu je bil nenavidan. Ta divujka se je jako plakala i hide kade je Miho mertav ležal i ga je pervo ziz mertvom vodom poškropala i onda mu se je glava iz tjelom skupa zarasla. Pak ga poškropi iz živom vodom i on se je uživil i je bil za čuda lipši i mladji neg je bil perlje. Sada mu je bil grof nenavidan i je zapovidal da moraju i njemu glavu otsić, jer je mislio da će i njega ta divujka uživit. Ali ona ga poškropi pervo ziz živu vodu. Tjelo sej uživilo ali glava se ni zarasla. Pak ga poškropi ziz mertvom vodom i on je ostal mertav.

Tako je Miho pojerbal se grofovsko imanje i se je stom zlatokosnom divujkom poručil i ako oš denas živu će jim oš denas dobro pujt.

33. PASTIR I GROFOVA KĆER

Apollonia Schumich, Uzlop

Va jednom varošu je živio jedan grof. Ov se vozi mimo jednoga pastira ki je ovce pasal. Pastir je va oblake gledal, grof ga pita, zač tako va oblake gleda. On veli: "Kat će denas godina." Grof ga pita, kako to on zna. On mu veli: "Ja i to znam, da ćemo mi dostat denas ditiča, a vi divičicu, a ti dva ćedu se skupa zet kad odrastu."

Kad su domom došli su imali pastiri ditiča, a grofi divičicu.

Kad su ta dica počala školu hodit su bili vajedno skupa isto i kad su odrasli bili. Kad je bila grofova kćer za udaju je rekla nje ocu, da ona drugoga neće zet samo toga pastira. Grofu to ni bilo po volji ali kćer ni tila drugoga. Seda si misli kako bi se ga oslobodil. On mu veli, da drugače njegove kćere neće dostat dokle mu ne donese od grajftice troja zlata perja.

Tu je imal jedan zaklet človik ki je živio va drugom orsagi, va jednuj špilji. Tada se odpravi ta mladenac na put. Va jednom varošu ide va kerčmu, da si ča za jist kupi i za prenočevat.

Tote ga pitadu, kamo ide. On jim povi, oni mu velu, neka tu pticu pita, da oni imadu na sred varoša jednu gušternu ka je semu varošu davala vodu, a seda se je usušila, ča je tote krivo. On im ubeća. Dujde va drugi varoš i tote ide va kerčmu i jim povi kamo hide, i tote mu velu neka pita, oni su jimali jabukovo stablo, to je zlate jabuke nosilo a seda se je usušilo, ča je tomu krivo. On jim ubeća.

Putuje dalje, dujde do jedne grofovske familije i prosi za prenočevat i ti ga pitadu kamo hide, kad im povi, mu velu da neka pita, oni su jimali jednu divičicu, a kad je krez ublok gledala je doletila velika ptica i ju je ukrala. On i njim ubeća i putuje dalje. Dujde do jedne vode, tote je moral jedan človik ljude prik nosit. Ov ga pita kamo ide, kad mu povi ga i ta človik prosi neka pita, kako bi se on te vode oslobodil. On mu ubeća.

Kad dujde va tu špilju bila je onde jedna mlada žena, sa prestrašeno ga pita, zbog čega je došal. On juj se povi. Ali ona mu veli: "Ako muj muž dujde domom će te požerat." On ju prosi, neka ga kade srani, Ali perlje mu je obećala da će pticu to se pitat. Ona ga srani pod stelju. Kad je ta ptica doletila, ko velje počne vikat: "Ja človičlje meso dušim!" Ni juj ostalo drugo neg da mu veli, da je jedan siromašni ditič zabludio i ne zna dalje. Ov mu se je morao pokazat i je smil iz š njimi jist i da more kod nji par dan ostat.

Pervu noć kad hidu spat, mu ta žena jedno perje spukne. On juj veli: "Ča si me sunula?"

Ona mu veli, da juj se je sanjalo od te gušterne ka se je usušila. On veli: "Va tuj gušterni je jedna velika stvar, a ta triba tu su vodu, tote neka ziz kanonu nuter strilju i te jimat opet vode." Drugu noć mu sope jedno pero spukne. On juj veli: "Norče, ča mi nedaš mira?" Ona mu sope veli, da juj se je sanjalo za tu jabuku, ka se je usušila. On veli: "Va tuj jabuki je pot korom jedan velik červ, neka koru ogulu i najt ćedu ga. Onda je neka namažu i umataju i ta jabuka će opet zlate jabuke nosit."

Tretu noć mu sope jedno pero spukne. On juj sope reče: "Ti norče, zač mi nedaš mira?" Ona mu sope veli, da juj sej sanjalo, da bi ovde jedan človik prik vode nosil ljude, kako bi se ta oslobodil. On veli: "Kad bude sope koga prik nosil, kad dujde na sred vode neka ga hiti va vodu i onda će morat ta človik ljude prik nosit, a ov će bit oslobodjen."

Sada je mladić imal ur troja zlata perja i troja pitanja razvezano samo oš jedno mu je falilo. Žena mu sada već ni perje spuknula nego ga je neg sunula. On se je razjadal i juj veli, ako oš jednuč sune da će ju požerat. Ona mu veli ov put juj neka oš oprosti, njuj se je sanjalo da je va jednom varošu divičica krez ublok gledala, na to je doletila velika ptica i ju je odnesla. On juj veli: "Norče, to sam ja tebe!" Sada je se znala i ona ni bila rado kod te ptice.

Drugi dan kad je ptica odletila, se je dala ziz tim pastirom na put. Kat su došli do te vode, je pita ta človik, je li je za njega pital. On mu veli da, ali perlje je mora prik odnes. Onda mu povi ča mora učinit da se oslobodi. Kad dujdu do ti grofov i njim njevu kćer doprimi ni bilo veselju kraja. Oni bi bili najvolili da bi ju bil za ženu zio. Ali on veli, da jima zaručnju zavolj ke je morao pujt po troja zlata perja. Oni su mu čuda pinez dali.

Kad je došao va ti varoš, kaj je bila ta jabuka, im je povidal ča je ptica rekla i oni su to učinili i velje je počela novo lišće pognat, i ti su mu dali čuda pinez. Kad dujde va ti varoš kade je bila ta gušterna, su to učinili ča je ptica rekla i kat su striljili va nju je velje počela voda šicat, i ti su mu dali čuda pinez.

Kad dujde domom je bil jako bogat človik i on grofu ta troja zlata perja otrpimi. Sada je morao grof privoljtit i oni su se venčali. Ali ta grof mu je bil nenavidan ter si je mislil, da gre i on tuj ptici, da si toliko pinez doprimi ali kad dujde do te vode se hoće dat prik otrpimit, a ta človik, kad dujdu na sred vode, ga hiti va vodu i veli:

"Obles" (ablösen), ter sej ta človik oslobodil, a grof mora dalje ljude prik vode nosit, ako oš živi, a mladi su bili jako srićni.

34. POVIDAJKA OD TRIDESETOGA

Apollonia Schumich, Uzlop

Živili su jedni starji ki su imali dvajsdevet sinov, pak su oš jednoga ditića dostali. Sad već nisu znali kakovo ime čedu mu dati i dali su mu ime 'Trideseti'.

Kad je Trideseti oš bil neg mali dičak, su njegovu brati se nakonili(sich entschließen), da idu va svit si djela iskat ar nisu imali već doma mesta; a Trideseti neka bude doma ziz starjimi. On ali ni tio drugačije neg i on hoće ziz š njimi. Tako su se dali va svit.

Na mnogi mesti bi bili djelo po jedan ili dva dostali, ali oni su hotili si skupa ostati. Kat su im pinezi zmajnkali su išli va jednu kerčmu jist, platit nisu mogli nego su kerčmara prosili, da mu te njeve svilne rupce ča su imali oko vrata ostavu i kad se budu najzat vraćali te mu se platit, i on je privoljio.

Tako su putovali i va druge orsage(Königreiche), već kaj su si ča zaslužili, da su od toga živit mogli. Dujdu va jedan varoš tote su bili po si stani černe zastave, Trideseti pita, ča to znači. Ljudi povu, da je kod nji strašan beteg i ur je mnogo ljudi pomerlo, a ni jedan vračitelj ne more pomoć.

Onda se Trideseti javi za vračitelja. Ljudi mu obečadu, da čedu mu dat puna kola zlata, ako mu se to ugoda. Brati su ga osmihavali ali on veli, da mu neka neg mira dadu. On je bil čversto osvidočen da će mu se to ugodat.

Noći kat su brati spali je šao on van na polje. Na jednom mestu si je načinil oko sebe kolobar i je va njega pokleknul i molil. Neg najednuč vidi nešto bijeloga zvana krasa. On veli: "Ako si dobro, ko stupi va muj kras(Kreis) ako si zlo ko odhajaj." To je skočilo va njega kras i pita ča je njegova želja. On veli, da bi on rado ta beteg zvratio. Ta duh mu odgovori: "Ovo ti je jedna molitva, neka si ju ljudi dadu tiskat i sakidan va sakom stanu neka je molu, a zvana varoša je jedan zviranjak, tu vodu neka piju i ta beteg će prestat. Znaš gdo sam ja? Ja sam tvuj pokujni stariotac i ja sam ti došal pomoć kat si tako verli." Nato je skersnul.

Jutro ide Trideseti onim ljudem u varoši i im to povi. Tako su i učinili. Po par dani već ni jedan ni ubetežal. Varošćani su im kanili te pineze ča su im obećali dat ali Trideseti veli, oni te si je zet kad hidu domom, oni oš kanu svit vidit. Dujdu va jedan drugi orsag. Tote je bio kralj ljudožera i se je zval kralj od Orijaškoga kola. Ta jej ljubezno primil i si tridesetimi moradu kod njega djelat i on jim veli, da ima trideset kćeri i stimi moradu na podu spat. Kad je noć nastala su morale te divičice š njimi na pod. Tridesetomu je to bilo sumljivo i on si je najperzio, da će virostovat.

Njegovi brati su vreda zaspali. Kad je bila polnoć, dujde ta kralj na pod i sim tridesetim bijele kapice na glave verže i prujde, a Trideseti je friško te kapice tim divičicam na glave nataknu i sej činil kud da bi spal.

Ni dugo duralo dujde ta kralj na pod ziz velikim mečem i kaj su bile bijele kapice je vrata porizal. Kad kralj prujde Trideseti zbudi njegove brate i jim veli kad bi ja ne bi virostoval bi mi ovako ležali prez glav kot ove siromašne divičice, a sada moremo pogledat da dalje dujdemo. Ali kako doli ziz poda? Kralj je škale kraj znel. Onda veli Trideseti: "Mi imamo saki fertu te ćemo jednoga za drugoga povezat i tako se doli spustit, a ja ću bit zadnji. Ja ću skočit, a vi ćete me tu kako ulovit. Tako se je i stalo.

Oš tu noć dujde va drugi orsag kade su si tridesetimi kod jednoga kralja djelo dostali. Kat su ljetu dan služili su kralju rekli, da hoćedu domom. Kralj je vidil, da je Trideseti jako zvijan i jim veli: "Oš nisam s vami gotov. Ziz kraljem od Orijaškoga sam u nepretelstvu. Ta jima jedno pokrivalo od samoga zlata, a to mi mora Trideseti dones." Trideseti si sprosi tri dana premišljavat kako će to učinit. Onda veli kralju: "Vi imate velikoga kucka, ki je daleko poznat, nute ga ustriljit i kožu mu svlič, ja ću se ju ublič." Tako va kučinjoj koži dujde tamo kralju od Orijaškoga. Ta kralj veli: "A, mojega susjeda kucka je k meni došal." Otpudit se ni dal neg je sakomor toga kralja sledil. Knoći kad je kralj šao spat mu je sljedil i va sobu i se je uz stelju povalio. Kralj mu je dao mira. Kat kralj zaspil, pokusi mu to pokrivalo znet ali ov oš ni dobro spal i si je pokrivalo najzad potegnul. Trideseti oš malo čeka, a kad je kralj čversto zaspil, mu zname pokrivalo, hiti kucinju kožu i biži ča neg more njegovomu gospodaru.

Kralj ga je povalio i mu veli: "Taj kralj ima jednoga dragocenoga konja i toga mi moreš doprimit." Trideseti si sope sprosi tri dni premišljavat i je privoljio.

On se ubliče kot stara žena i si sakorjačkoga žganoga i žganoga za spavanje kupi i tako ide tomu kralju. Ta kralj si je bil stražu poduplio pokle su mu pokrivalo ukrali. Trideseti dujde do straže i veli (oni su mislili da je stara žena), da li bi ju nebi primili priknoći va štalu. Oni velu, da to nesmu. Pak ga pitaju, ča to ima va košarici. On im veli, da prodaje žgano, hoćedu se znamda i oni napit. S veseljem su rekli da. Trideseti im verlo natače, a na zadnje toga za spavanje. Oni su se jedan za drugim porušili i su zaspali. Trideseti ide va štalu i tote je bila straža i jedan je na tom konju sidil. Oni ga pitaju: "Kako si simo došal?" On im veli: "Straža me je

nuter pustila kat je vani jako zima." Oni pitaju, ča ima to va košarici i on im veli: "Žgano". Hoćedu se napit, je pita, si velu 'da'. Trideseti jim verlo natače. Na zadnje toga za spavanje i ovi se si porušu i ta ziz konja je spal doli i su verlo zaspali. Trideseti konja odveže, na njega zajaše i domom svomu gospodaru. Ov je bil zadovoljan i mu veli, oš jima neg jednu želju. Kralj od Orijaškoga ima jednu pticu, ta zna govorit mnoge jezike, tu mora doprimit. Trideseti je mnogo premišljavao kako će to učinit. On se da na put. To je znal, da je ta kralj su stražu spudil kat su mu konja ukrali. On si je mislil, da ide kad budu si pri ubjedu.

Ta ptica je visila va predsobi. On, kad nikoga ni bilo vidit, proteče nuter i zgrabi tu pticu, ali ptica počne vikat: "Kradljivac!" Službeniki bižu za njim i su ga ulovili. Kad su ga pred kralja doprimiti mu veli: "Ti si ta gauženjak, zavolj koga sam si kćere umoril i ti si mi pokrivalo i konja ukral. Sada i tebe čeka smert." On zapovi da ga moraju zaprit i dobro kermit, da bude tust onda će ga požerat.

Tako je Trideseti bil ljeto dan zapert. Sad je mislil ta kralj, da je dost tust i zapovi kotal zvrucat i to je dopustil, da se smi mervu po dvoru šetat perlje neg ga usmert. Trideseti se po dvoru šeće i dujde do sluge ki je derva cipal, on ga pita: "Ča ovo djelaš?" Ta mu veli: "Na vi dervi ćeš se ti denas oš kuhat." Trideseti ga prosi neka mu da par cipalkov rascipat. Sluga mu da sikiru, a on tresne toga slugu da sej onesvišćen zrušil. Onda hide va kamru kade je službena pot kotal nalagala i tu pita ča to djela. Ona mu veli: "Va vom kotlu ćeš se ti oš denas kuhat." On ju zgrabi i ju hiti va kotal i veli: "Kuhaj se ti!" Prujde najper, zgrabi pticu, ona viče ali nigdor ju ne čuje kat su si spali.

On biži njegovomu gospodaru. Kad su ga njegovi brati zagledali su si od veselja tako zajačili, da je bilo po sem orsagu čut. Onda je hoće ta kralj otpustit ali onda veli Trideseti:

"Sad oš ja nisam gotov! Ja ću Vam toga kralja od Orijaškoga simo doprimit." Kralj mu veli: "Ako to učiniš onda smis moju kćer za ženu zet." Sada prosi Trideseti kola pak dva čverste drivo delce. Sada se odveze tomu ljudožeri i mu veli, da je njegova gospodarica umerla ona si je zaželjila ziz njigove loze škrinju. Ov im ide pokazat kade smidu driva srušit. Drivodelci načinju čverstu škrinju. Onda ga prosi Trideseti neka se va nju povali, ar njegova gospodarica je ravno tako velika kot on. Ov ni hotil, ali Trideseti mu veli: "Ča će bit ako bude premala?" On ga je tako dugo prosil, dokle sej va škrinju povalil.

Drivodelci zgrabu pokrivalo i je veržu na škrinju, iz lanci čversto povežu na kola i se odvezu ziz š njim domom.

Tote mu školju zvertadu na pokrivalu i ta kralj mu veli: "Seda sam te dostal va ruke, dost si moji ljudi požeral. Ti si zaslužil smert." Kotal ulja zakipu i va škrinju spraznu i tako je bil ta ljudožera mertav.

Sada se spravu ti brati domom. Kralj jim da kola zlata, a Trideseti da neka ostane i se uženi za njegovom kćeru ali ov veli, i on hoće s brati domom, oš jedan put starjia vidit, pak će dujt najzat. Kad su došli va ti varoš kade je Trideseti beteg zvratio, jim i ti dadu kola zlata. Kad dujdu va tu kerčmu kade su njeve rupce ostavili i kanu njihov dug platit, veli kerčmar, da mu ne tribaju platit. On je krez zate rupce mnogo pohoditeljev imal i si s tim mnogo zaslužil, neka mu samo rupce ostavu. Kad pak domom dujdu su se starji jako veselili i nisu već ni jedan tribali djelat, a Trideseti im da zbogom i se otrpavi njegovuj zaručni, kade je bil vreda pir.

Po smerti kralja nastane on kralj, kade je pravično vladal.

35. PROKLETI GRAD

Apollonia Schumich, Uzlop

Bili su tri tovaruši na putovanju, kod je to bila perlje pravica, da se i drugdir novoga nauču. Kad su va jednuj kerčmi prenoćevali, su vidili u noći kako je mimo jedne ruševine ča ognjenoga prošlo. Oni pitaju kerčmara, ča to znači. Ov jim veli, to je jedan zaklet grad tamo se nigdor ne sigura.

Oni su odlučili tamo pujt. Oni si kupu lip kruha i sira i se dadu va ti grad. Va jednuj sobi najdu sakoračkoga oružja. Oni su si mislili da mora noći ki na straži stat. Pervi ide Ivan, ov je bil najsigurniji. U jedinajsti najjednuč tukeče jedan ognjeni bik i hoće nuter. Ivan se je celu uru ziz š njim bil i mu ni dal nuter. Onda je u dvanajsti ta bik skersnul.

Drugi dan ide drugi na stražu ali kad toga bika zagleda, počne vikat, da mu je Ivan moral na pomoć dujt. Treti dan je išal treti i tomu je moral Ivan na pomoć dujt. Kad bik skersne, čuju najjednuč glase, neka dujdu va hižu trinajst na zapovid.

Ovde su bile tri mule(Mauleseln) i jim velu, da su one tri zaklete princeske, ako je hoćedu otkupit moraju ziz š njimi jedno ljeto bit.

One te bit knoći divujke i po vadne mule, ali jedne riči se ne smu š njimi pominat. Oni se moraju š njimi kartat i hranu te imat. Oni su privoljili. Ivan se je pošteno deržal ali ti dva tovaruši su je počeli šćipat i im nisu dali mira. Nato su se tri na

solne stupe pretvorile, ali su se pominale da je Ivan bil pošten i su ga sopek na človika preobrnule. Kad je on vidil ča je s njegovimi tovaruši, jej prosil, da bi im dale sopek človičlju spodop. One su ga rado imale i su mu tu želju spunile. Sat su išli sopek domom.

Ivan se je pak vrijeda uženil i po ljetu dan su dostali dičaka komu su dali ime Ivan. Kad je ov bil dvanajs ljet star je na jednuč skersnul. On je čul od oca za ta prokleti grad i si je najper zel, da će te princeske otkupit. On si je pineze šparal i si je kupil kruha i sira i je išal va ti grad. On je to isto našal kot i njegov otac. Knoći si zame sablju i ide na stražu. Došal je ta bik ali on mu ni dal nuter. Kad je bik skersnul čuje i on glas neka dujde va hižu trinajst na zapovid, i on najde te tri mule, one mu velu, ako je hoće otkupit mora bit osamnajst ljet star.

On je ostal va gradu. One su ga učile, da je bil visoko učan.

Kad je pak bil osamnajst ljet star, su mu rekle, oš mu tri dani teški stoju pred njim, ako obstane su one otkupljene.

Pervi dan se je moral su noć s tim bikom bit. Drugi dan su se va njegovuj hiži s mertvimi glavami hitali. Treta noć je bila najstrašnija. Onda su došli dva veliki muži k njemu i su se ziz š njim hitali jedan va drugoga i va zid. Kad je ta ura minula se je najednuč se rasvitilo i je nastal lip grad i one su nastale tri lipe divujke. Njegove rane ča je zadobil su mu vrijeda izvračile. Pak si je smil zibrat ku hoće za ženu zet. On si je zibral sridnju, ar ta mu sej najbolje dopadala.

Onda se si četiri odvezu njegovim starjim. Ovi su bili jako srićni kad jim je se povidal. Oni već nisu mislili da ćedu ga oš kada vidit. Sada idu i starji ziz š njimi va grad. Onda su deržali pir; i te druge dvi si najdu vrijeda zaručnjake.

Ovako je bil Ivan posednik grada i ako oš danas živi mu oš seneg dobro gre.

36. JAKI ŠANDOR

Apollonia Schumich, Uzlop

Va jednom selu je živio junak ziz svoju materu. On je tako čuda jil, da mu mati ni mogla dost skuhat i jako je jak nastal. Kad je bil dost star veli materi, da ide si svit pogledat. On si načinji ziz sega železa ča je va stanu našal jednu štajngu ili ćemo reć palicu i se da na put.

Dujde va jedan varoš tote su bile po si stani černe zastave.

On pita, ča to znači i oni mu velu, da je zvana varoša va jednuj školji velik pozoj(Drache) ki je imal sedam glav.

Saki tajedan mu moraju jednu divujku doprimit aš da će vas varoš kraj spraviti, a danas da je na kraljevsku kćer red. Kralj je ubečal ki toga pozolja ubije, tomu će dat se kraljevstvo i njegovu kćer.

Šandor ide kralju i veli, da će on pozolja ubit. Ziz kočiju pak ziz jednim oficirom i kraljevskom kćerom se dadu van kade je bil ta pozoj. Kad je pozoj zadušal kraljevsku kćer dujde van i počne na nje oganj rigat, ali Šandor skoči od odzad i mu na jednuč tri glave otseče. Seda je bil pozoj oš ljutiji ali Šandor mu sope tri glave otseče, a na zadnje mu je i zadnju otsikal. Šandor je sim glavam jezike porizal i si je va torbu. Princeska hoće da ide š njom, da ćedu se venčat ali on veli, da si kani oš svit pogledat, a va ljetu dan će opet dujt. Ona mu daruje jedan prstanj. Kad on prujde ko je ta oficir si se glave pobral i je rekal princeski, da more reć, da je on toga pozolja ubil, aš da će ju umorit i ona more njega zet za muša. Ona mu veli, da kani ljetu dan čekat.

Šandor je ljetu dan po svitu pohajal onda se da najzad va ti varoš. Kad dujde va varoš su bile po si stani bijele zastave. On pita: "Ča je to, pred ljetu dan su bile černe zastave, a seda bijele?" Ljudi mu velu, da jima danas kraljevska kćer pir, da će toga zet ki je pozolja obvladal. On hide va kerčmu i pita toga kerčmara, da bi on tuj princeski ča daroval kako bi to učinio. Kerčmar mu veli, da on jima jako spametnoga kucka ta gre kamo ga pošalje.

Onda Šandor verže ta perstanj, ča mu je dala princeska, va rubac i par riči napiše i ga obisi tomu kucku na vrat. Ta kucak prujde va grad i ravno princeski verže na krilo. Oni su se jur spravljali va crikvu. Kad princeska razmota rubac i vidi nje perstanj, je velje rekla: "Iz voga pira je niš, ar sada je došal pravi zaručnjak." Ona pošalje kočiju po njega.

Kad dujde va grad i veli da je on obvladal pozolja, veli ta oficir, on jima pokazanje ar jima si sedam glav. Nato Šandor veli, da neka va trupce pogledadu, i se glave su bile prez jezikov.

On je otvoril torbu i veli: "Ki je bil prvi, ki ima glave ali ki ima jezike?" Si su to potverdili, da je on bil prvi, a princeska je bila vesela da ni morala toga oficira zet nego Šandora.

Toga su kaštigali, a Šandor se je s princesku poručil.

37. BIJELA VILA

Apollonia Schumich, Uzlop

Va jednom varošu je živil jedan grof va velikom kaštelu i je jimal velik vert, va kom je bilo sakoračkoga sadja. Onda je bila jedna zvanredna lipa jabuka. Kada su tile te jabuke uzrejat su tile najednuč priknoći zginut. Nisu si mogli mislit ki jim te jabuke priknoći ukrade. Grof je imal tri sine. Najstarji veli, kad budu te jabuke zrele, da će on sakidan pazit na nje. On si je dal pot stablom malu hižicu načinjit. On je til do polnoća virostovat kad ni nigdor došal je šao spat, a jutro su bile jabuke zginule. Od špota je prošal va svit.

Drugo ljetu veli drugi sin, da će on virostovat ali i tomu ni šlo drugačije, i on je prošal ziz domi. Treto ljetu veli najmladji sin, da će on virostovat. On je šao do polnoća spat a od polnoća je virostoval. Najednuč doljetu tri bijele vile i počnu te jabuke tergat. Jedna se je bila čisto doli spustila. On ju zgrabi za ruku i ju otprimi va tu hižicu, a te druge su odletile. Ta vila je jimala čisto zlate vlase. Oni su se velje skupa zaljubili. Ali perlje neg su šli spat mu veli vila, da će ostat kod njega ali da do jutra juj nijedan vlas nesmi falit.

Jutro kat su se stari grofi prebudili su vidili da su te jabuke bile oš lipše nek perlje. Mati velje proteče va tu hižicu i vidi da nje sin spi iz stu lipu divujku. Ona ide nje mužu i mu to povi, da jima zlate vlase. On juj veli da to ne veruje. Ona si zame škarice i juj odriže tri vlase.

Kad su se ti mladi prebudili ona počne zvajat, da juj falu tri vlasi i da more sope odletit va stakleni grad. Ali perlje mu veli, da jima oš jednu priliku. Va lozi je na brigu jedna kerčma i tote su takove jabuke i tote čedu tri noći spolom dujt, neka pokuša je tote ulovit.

On prujde ziz domi i bludi po tuj lozi ali te kerčme ni mogal najt. On dujde do jednoga staroga muža i ga prosi da mu pokaže kade je ta kerčma. Ov veli, da će mu pokazat ali ča bude po deseti ljeti najradje imal to mu mora doprimit. On mu ubeća.

Ov mu pokaže put i vrjeda je tu kerčmu našal. Tote si je sprosila za njega i za slugu prenočišće ali on hoće na verti spat. Ta kerčmarica je jimala jednu kćer i njuj bi bilo pravo da bi bil ta grof nje kćer zio. Ali on je ni pogledal ni. Kerčmarica je slugu tako dugo nagovarala i mu pinez dala,

da joj povi zač hoće ta grof na verti spat. Ov juj povi. Od toga časa mu je tila saki dan šlaftrunka va pilo. Kad je ta noć došla, da će ta vila dujt, ide ta mladi grof na vert. On ni til leć nego se je pot stablo postavil ali velje je zaspal. Kad su vile doletile ga je ta njegovu vila zbudjala, on se ni mogal zbudit. Drugu i tretu noć je bilo to isto i vila je morala sope najzad va stakleni brig. Sada je slugu najperzio. Ota mu veli da ga je uvadil. Sada je te dvi žene i slugu od tuge umoril.

On hide po brigu doli i dujde do jednoga vuka i medvida ti su se vadili. On je pita zač? Oni mu velu, da jimadu jedne šoljine, ki na nje stane ter si zaželji kamo hoće i velje je tote, i jedan mantl, ki se toga ubliče ga nigdor ne vidi. On jim veli on će je ujedinit, oni neka idu jedan od drugoga deset meterov kraj, ki pervo k njemu doteče otoga će to bit. Oni su privoljili kad su se od njega udaljilji, stane va šoljine i se mantl ubliče i si želji da bi bil va staklenom gradu, i velje je bil onde. On išće tu njegovu vilu i kad ju najde ju zame za ruku ali ona ga ni vidila. On se mantl mervu zname i velje ga je prepoznala. On i nju va mantl i si želji da bi bil iz š nju doma i velje su bili doma. Njegovi starji su se jako veselili i oni su se vrijeđa poručili.

Po ljetu dan su dostali jednu divičicu. Kad je divičica bila deset ljet stara, se oni idu va tu lozu ziz kočijom povazat.

On je bil na toga staroga človika ki mu je put pokazal ur čisto pozabil. Najednuč stoji ta človik pred njimi i potribuje da mu more dati ča najradje vidi. On se ni znal odlučit kat je ženu i divičicu jako rado imal. Na zadnje mu preda divičicu. Oni se ubernu i se vozu najzad i jako su se plakali. Kad su se ogledali vidu kako je ta stari človik divičici na jednu nogu stal i s rukom ju je na sredini razčihnul. Seda su se oš jače plakali ali najednuč kad su se ugledali vidu da divičica za njimi biži. Puni veselja ju objamu i ona im počne povidat da je to bil sam Bog. On je to moral š nju učinit aš bi bila morala bit i ona vila.

Oni su dalje srično živili i Boga se nisu nigdar pozabili.

38. JAKI KOVAČ

Apollonia Schumich, Uzlop

Kad su Jezuš i sveti Petar išli po svitu jim je oslica kopito zgubila. Dujdu do jednoga kovača i ta jim je oslicu potkoval.

Kad su pitali za plaču im veli kovač da niš nisu dužni ar su inako neg ubogi ljudi.

Nato mu veli Jezuš da si smi troje željit i to će mu se spunit.

Kovač je jimal na vertu jednu črišnju s ke mu seneg se pokradu i pervo si je željio, da ki ide na nju već ne bude mogal doli. On je jimal va kovalnici kisu ziz čavli i te mu se pokradu i drugo si je željio, ki tuj kisi dujde da ta već ne bude mogal kraj. Treto si je željio nigdar umrit.

Tako je ta kovač živio sto i dvisto ljet i ni mogao umrit. Onda mu se je tako žitak zamirio, da si je prosil da dujde smert po njega. Kad je smert došla, mu je bilo oš prezaran i veli smerti, neka im hide črišanj natergat za put. Kad je kanila smert doli zis stabla ni mogla. Ona je prosila neka ju pusti doli ali on ni hotil. Ta smert je bila jur sedam ljet na stabli mnogi su ju zazivali. Tada prosi kovača da ju pusti doli ona nigdar neće dujt po njega. Tako je ta kovač sope živio dvisto ljet, sope si je zaželjio smert ali smert se ni već sigurala po njega.

Onda si je zaželjio da neka vrag po njega dujde. Kad dujde vrag mu je bilo opet prezaran i veli vragu neka ide va tu kisu čavlov nabrat na put, ako ki na šoljini potplat zgubi. Kad vrag hoće kraj od kise već nemore. Nato ga je počeo kovač tako bit ziz batom i ziz ognjenim kliščama ga je šćipal da je vrag tako rul, da ga je bilo po sem kotaru čut. Onda ga prosi vrag neka ga pusti, on već nigdar neće po njega dujt. Ali kad je vrag došal va pakal ga je pital Lucifer, ča ga ni doprimil ali vrag veli: "S tim kovačem se niš neda, to je najjači človik na svitu."

Onda ide Lucifer sam po kovača, on se ni sigural na vrata neg je skočio na ublok nuter ter je spao na tu kisu, i već ni mogal kraj. Sada je i toga počeo kovač z batom tuć ča je neg mogal i vrag ga prosi neka ga pusti, on već nikada neće po njega dujt.

Sada je kovač sopek živio par sto ljet, onda mu se svit zamirio, on si je zio klišće pak batac i si je mislio, kat već neće nijedan po njega dujt, ide sam va pakal. Ali kad su ga vrazi zagledali su si vrata zatiskali i vikali: "Jaki kovač ide, tomu ne damo nuter!"

Sada je šao va nebo i prosio svetoga Petra neka ga nuter pusti, ali sveti Petar mu odgovori: "Zač si nisi željio nebesko kraljevstvo?" Ter ga ni til pustit va nebo. Sada hiti kovač bat i klišće nuter. Ali sveti Petar ga ni til nuter pustit. Onda prosi kovač svetoga Petra, da ga pusti nuter po njegov bat i klišće, a kad je bio va nebi onda već ni til van. Tako ako dujdemo va nebo, će oš seneg ta kovač stat uz svetoga Petra. Amen

39. LIJENI JUNAK

Apollonia Schumich, Uzlop

Kad su Jezuš i sveti Petar po svitu pohajali dujdu do jednoga junaka ki je uz cestu va grabi ležal i ga pitaju za put va drugo selo. Ali ov je bil tako lijen, da jim niš ni odgovoril, samo ziz nogom im je pokazal.

Putuju dalje i nisu puta našli. Dujde preda nje jedna divujka i tu pitaju za put. Ta je bila tako ljubezna i skerbna, da jej ča va to selo otpeljala. Kad je od nji prošla veli sveti Petar Jezušu "Ovuj divujki moraš dat verloga i skerbnoga muža." Ali Jezuš veli: "Ne, ova će dostat toga lenjaka na cesti, ar ako ta takovu ženu dostane kot je on, ko te ugladit." Tako je i na svitu, da veliki dio lijeni muži dostanu skerbnu ženu ili preobernuto.

40. TRGOVAC I VRAG

Apollonia Schumich, Uzlop

Putuje po cesti trgovac. On je hotil jednomu siromašnomu seljaku, ki je imal čuda dice i ki mu je bil pinez dužan, jimanje prodat. Dujde k njemu vrag i ga pita kamo ide. Trgovac veli: "Ja si grem po moje." On pita vraga: "Kamo ti ideš?" Ov veli: "Ja si grem po svoje."

Putem bije jedna majka nje dičaka i mu viče: "Da bi te neg vrag zio!" Sopek veli trgovac vragu: "Poj, ta žena te zove!" Ali ov veli: "Ona ne veli to iz pravoga serca."

Kad dujdu tomu seljaku veli trgovac, da čemu imanje prodat. Onda počnu žena i dica vikati i plakat neka to ne čini, kamo ćedu.

Ali ta trgovac ni hotil popustit. Onda viče ta žena: "Da bi te neg vrag zio!" Onda veli vrag trgovcu: "Vidiš, ta je to sprogovorila iz pravoga serca", i on zgrabi trgovaca i ga otrpimi va pakal.

41. NENAVIDAN MALINAR

Apollonia Schumich, Uzlop

Išal je jedan otac ziz njegovim ditićem va lozu po derva. Kad je va jedan panj zasikal je zazveketalo i oni su va tom panju našli mnogo sreberni pinez. Oni su si lip stan zgradili.

Nje sused malinar je s nenavidnošćom gledal na to bogatstvo.

On je pita, odaklje su te pineze, i ta človik mu je povidal, kako jej lozi našal. On je razmišljaval kako bi im te pineze zio. Zaklal je jedno tele i svlikal mu kožu. Noći se je tu kožu ublikao, obraz si je ziz sumporom namazal i va usta si je svićicu nažgal. Tako je išal tim ljudem pod ublok i potuketal i počel vikat: "Moje pineze bi rad!" Kad su ti ljudi van pogledali su mislili, da je to vrag si došal po pineze. Ali prvi dan mu je nisu dali.

Drugi dan je sopek došal i onda su se jako bojali ali nisu mu je dali. Oni su dokonjali, da ako i treći dan dujde, da ćedu mu je dat.

Pod večer dujde jedan tuji človik k njim i je prosi, da bi mu dali kod nji prenoćevat. Oni su mu rekli, pervo da nimadu mesta, a drugo da je kod nji knoći jako strašno. Ali ov jim veli, ako mu neg kod peći dadu prenoćevat i oni su privoljili. Knoći kad je ta malinar opet došal va tuj opravi i kriči: "Moje pineze bi rad!", veli im ta človik neka ga nuter pustu. Kad dujde nuter ga pita ta tuji človik, gdo je on. On veli da je vrag, nato skoči ta človik i veli: "Gdo sam pak ja?", i veljek se je preobrazil na vraga i zgrabi toga malinara i ga odnese va pakal.

Žena toga malinara zaman čeka na nje muža, kad ga ni bilo ni juj ništa drugo ostalo neg da hide susede pitat jeli ni bio nje muž kod nji. Oni juj velu da ga je vrag va pakal odnesal.

42. ZVANAREDNA ROŽICA

Apollonia Schumich, Uzlop

Živila je va jednom varošiću jedna udovica. Ta je imala sina i kćer i lip stan, jedan sprat visok. Ona se ni mogla odlučit komu će ta stan predat ar je sina i kćer jako rado imala. Čula je, da va bližnjoj lozi cvate jedna zvanaredna rožica. Ona veli sinu i kćeri neka idu tu rožicu jiskat, ki je prvi najde toga će bit stan. Prošal je skoro vas dan, a pod večer dujde sin ziz tu rožicu domom i veli da sestre nigdir ni mogal najt.

Dala ju je iskat, ali nigdir je nisu mogli najt. Tako je prošlo par ljet. Svinjski pastir je va tuj lozi svinje pasal, a jednuč su svinje kosti van izgreble. Ta pastirić si je iz jedne kosti načinjio šurlicu. Kad je tio pastirić svinje skupa spravljat je til na tuj šurlici guslat. Kad je tila ta udovica to čut juj je tilo bit jako teško pri sercu. Jednuč kad je ta pastirić mimo nje stana si šurlau ga prosi neka dujde k njuj gori. Ona ga prosi neka bi juj dal na tuj šurlici mervu guslat. Kad ona puhne va nju počne ta šurlica jačit: "Majkica, majkica, moja kost je ova šurlica. Brat me je ubio, rožicu zel i me je va lozi zakopal." Kad to ta sin čuje, on je sidil kod ubloka, se je velje ziz ubloka preferknul doli i je bil velje mertav i mati se je mertva zrušila.

Tako su stan drugi dostali.

43. SPAMETNI SELJAK

Apollonia Schumich, Uzlop

Sijal je jedan seljak na polji pčenicu ziz rukom ar onda oš ni bilo mašinov i pri tom si je zglasa govoril: "Ako dujdu ko neće dujt, ako nedujdu ko će dujt." To čuje cesar Jožef, ki se je mimo vozil. On je bil znatiželjan ča to znači. On da zastavit i ide tomu seljaku i ga pita: "Ča to znači?" Ov mu veli: "Ako gavrani dujdu ter sime požeru ko neće zniknut, ter neće dujt. Ako nedujdu će zniknut, ter će dujt." Onda mu veli cesar, neka to nikomu ne povi dokle njegovu glavu ne vidi.

Cesar da njegovim namešćenikam razglasit, da ki to uganja - "Ako dujdu ko neće dujt, ako nedujdu ko će dujt" - toga će dobro nagradit. Si su si glave bludili ali ni jedan ni znal ča to znači.

Onda ide jedan, ki je onda kralja sprohadjao, tomu seljaku da mu neka povi. Ali ov veli, on to nesmi nikomu povidat dokle ne vidi cesara glavu. Onda mu ta namešćenik pokaže zlatni dukat na kom je bila cesara glava i ta seljak mu je povidal.

Kad je cesar se skupa spravil i pital ki će to uganjat, je ta to znal. Onda se je cesar naserdil na toga seljaka i je zapovidal, da mu moradu žene toga sela ziz

najmraznijim gnjojem placu pobilit. Ali seljak jim veli: "Placu smite pobilit, ali ako ča na tla spade vam je joj." Nato se ni jedna ni sigurala ar to ni moguće da se tla ne umažu.

Kralj je vidil da je seljak spametniji neg on i ni znal kako će ga kaštigat. Sada si ga je načinil za dvorskoga norca. Mislio si je, da će dujt prilika da ga kaštiga.

Jednuč je spravil gošćinu i seljaka si je uza njega na desnu posadil i veli: "Saki neka ča povida. Kad bude gotov neka suseda z desna zamaže i ta mora dalje povidat, itako po redu." Kad je na seljaka red došal, on bil moral kralja zamazat, da kralj dalje povida, onda bil imal kralj priliku ga kaštigat. Seljak počne povidat, da se je po jednom putu vozil i najednuč mu dujde pod desno kolo velik kamen i je z liva prevernul kolo. On je to pokazal iz ruku ter je toga z liva zamazao, ter je moral ta dalje povidat. Sada je vidio kralj, da je seljak spametniji od njega, ter ga je nagradil i otpustil.

44. ZAČ ZEC JIMA KRATAK REP

Paule Radits, Klimpuh

Lesica pak zec, pak vuk su se iz jednim paurom pogodili da ta mu jedno trse skopat. No, lesica je bila senek spametnija, tr su se oni med sobum pogodili da ne gredu na med dokle trse ne spravu, pak ta pujt ta med pojis.

No, tr su si ga tako vrglji, no najednuč čuješ tako 'ćić', a vuk veli: "Ča je to lesica?" "Za kumu me zovu." "No pa poj!" Jo, kad je došla su ju pitali: "Kako je ditetu jime?" "Početak."

Sopek avaj kopadu, sopek su ča čuli. "Ča je sopek to?" "No zovu me." "No onda ko poj!" "No tr kako mu je jime"

"Polovinjak." Pa je šla i treći put tako. "Kako mu je jime?" "Završetak."

Kad su bili gotovi su šli loncu, lonac je bio prazan. No, ki je sad med požerao? "Zec si ga ti?" "Druže, ne." "Lesica, ti si ga." "Ali, druže, veruj meni, nisam ga ja." "No ki gaj pak?" Kat se nisu mogli pogodit ko je rekla lesica:

"Znate ča, sad gremo leć, a komu se bude jutro iz repa med scijao taj gaj požerao." Kad je sunce van došlo je lesica šla zecu, tr je kriknula vuka: "Sad hoj poglej, je li se zecu ne scijia", a zec kad je to ču, ko je huknu da ga vuk ne ulovi, tr je prik plota, a vuk gaj oš za rep ulovio tr mu gaj odgrizao. Zato jima zec kratak rep.

45. KRALJ I MALINAR

Paula Radits, Klimpuh

Kralj je došao na bijelom šimli Prodrštof, a tote vidi kod Bujropa napišeno tablu: "Ja živim prez brige." Sad je šao nutr, tr je rekao: "Sad mi povite kako znate Vi prez skrbi život?" "No jo", je rekao ta malinar, "ja zustegnem sakomu hojt ča, tr sam fertig."

Ta malinar je jimao sina, ki je šao va velike škole, tr kad dujde ta sin domom, ko tata jima ruke na hrpti, tr veli: "Tata, ča Ti denas jimaš?" "Jia (ja), sinak, dosle sam bio prez skrbi, znaš ki je bio kod nas, kralj, znaš ča mi je rekao, neg troje pitanje će me pitat, ako mu je neznam povidat, onda si znaš mislit ča me čeka." Sin veli: "Tata, ne ka se bojat, štot tebe grem ja!" Pak si je periku vrgao, njegove očale pak opravu tr je šao tomu kralju.

"Kralje, ča si želite?" "Ja si želim, da mi poviš kako daleko je ziz zemlje do neba?" On je rekao: "Kralje, niš manje, niš već, rauno devet uri." "Sad mi povi, kako si Ti to zračunao?" "No, Vi znate dobro da je naš Jezuš Kristuš u tretoj uri umru, a razbujniku je rekao oš denas ćeš bit z manum va paradišu, sad si zračunajte da li to ni rauno devet uri." "Mudro si mi odgovorio. Sad mi povi ja ojs kralj, kuliko sam vridan?" "Petnajst srebrnjakov." "Ča, ja nisam već vridan? Sad mi povi kako si to zračunao?" "Vi znate da su Jezuš za trideset srebrnjakov prodali, a to je bio kralj neba i zemlje, a Vi ste neg zemlje, tr je polovica." "Mudro si mi sopek odgovorio, ali tretoga mi nećeš uganjat. Sad mi povi ča si ja mislim?" "Ča si Vi mislite? Vi si mislite da se iz malinarom pominat, bud?" "Da." On si je pak tu periku doli znio, tr je rekao: "Nisam, nego njegov sin."

Pak gaj kralj ni kaštigao nego gaj još nadario dobro.

O autorici:

Zovem se **Elisabeth Brandner**, rođj. **Palkovits**. Rodjena sam 29. listopada 1953. u Klimpuhu, odrasla sam u Vulkaproduštofu.

Poslije osnovne škole i srednje škole djelala sam nekoliko ljeta kao sekretarica kod gosp. Fritza Robaka, zastupnika u Austrijskom parlamentu. Posle toga sam otišla u Beč gdje sam studirala i završila Slavistiku kao magistra za hrvatsko-srpski jezik, povijest istočne Europe i književnosti. Glavni mi je profesor bio sveuč. prof. Radoslav Katičić. Imala sam i priliku suradjivati i izdati s prof. Hammom knjigu „Wortschatz des Burgenländischkroatischen“, Beč, 1987. To je za mene bilo vrlo zanimljivo i korisno iskustvo.

Osim toga radila sam 5 semestara na slavistici Sveučilišta u Celovcu kod prof. Neweklowskoga.

Imam jednu kćerku i jednoga sina koji me podupiraju s tehničke strane.

Kao gradišćanska Hrvatica je za mene posve jednostavno i zanimljivo baviti se materinskim jezikom, literaturom i poviješću.

Zbog toga se nadam da mogu svojim sakupljenim *povidajkama* nešto doprinesti tomu da se sačuvaju stare priče iz našeg kraja Gradišća.

Kratak životopis pripovjedačica:

Paula Baar, rođena Dobrovits, 7.1.1919. u Vulkaproduštovu, učiteljica ručnog rada, umrla 2.3.2002.

Roditelji gospođe Baar bili su seljaci. Imala je dvije sestre. Poslije osnovne i glavne škole pohađala je stručnu školu za učiteljice ručnog rada u Laxenburgu. Potom je radila u raznim selima kao učiteljica ručnog rada (Šuševu/Nebersdorf, Gerersdorf bei Güssing/Novi Grad, glavna škola u Güssingu/Novom Gradu, Bojane/Steingraben, Praščevo/Rehgraben, Jezerjani/Eisenhüttel, Urbersdorf, Glasing, Neustift bei Güssing). Mjesečni dohotak bio je tada 30,-- šilinga.

U Drugom svjetskom ratu radila je kao učiteljica u Artiču u Sloveniji, potom u Zabukovju.

Poslije rata bila je član delegacije gradišćanskih Hrvata koja je otišla maršalu Titu sa zamolbom da bi otpustio gradišćanske ratne zarobljenike.

Radila je kao učiteljica i u Pinkovcu, a kasnije u Novoj Gori/Neuberg.

Konačno je došla na sjever Gradišća i podučavala kao učiteljica ručnog rada u Klimpuhu, Vulkaproduštovu i u okolnim selima.

Zato što je boravila u raznim mjestima mnogo je doživjela i čula mnogo priča koje je u školi ispričala djeci.

Do kraja svog života rado je pripovijedala *povidajke*, ako ih je htio netko čuti. Sama je voljela slušati pripovijetke koje je pričala mlađoj generaciji, a i njezin otac je mnogo pripovijedao iz starih vremena. Naravno je i svojim kćerima i unucima puno toga ispričala.

Dok sam ja (Elizabeta Palkovits) pohađala osnovnu školu vrlo sam rado slušala pripovijetke koje nam je ona pričala. Pogotovo kad nam je pripovijedala „jezive priče“ o groblju/cimitoru hvatala nas je jeza. Pričala je tako živo kao da je to sama doživjela.

Ove njezine pripovijetke ispričala mi je kad je bila već u mirovini. Iako je njezin repertoar za njezinog podučavanja sigurno bio veći, drago mi je da sam barem ove priče (bila sam više puta/često kod nje) mogla snimiti.

Maria Palkovits, rođ. Winkler, 12.9.1900., umrla u studenom 1983.

Ona potječe iz male seljačke obitelji iz Vulkaproduštova, bila je jedna od sedmero djece. Kako je bilo tada uobičajeno, morala je i ona već jako rano ići raditi, i to sa 12 godina, iako je bilo tek moguće obavljati posao sa 14 godina; ona je uvijek rekla da je starija.

Dok je pohađala školu učila je i mađarski, pošto je Gradišće do 1921. pripadalo Ugarskoj.

Godine 1932. udala se za Palkovića iz Celindrofa, koji je ubrzo morao u rat, u kojem je poginuo u Lenjingradu. Kao udovica morala se sama brinuti za sve, za sina, za roditelje, za strica, a poslije posla u tvornici morala je još raditi na njivi; tako nije imala slobodnog vremena za sebe.

U starosti od 63 godine brinula se i za svoje tri unuke (jedna od tih sam bila i ja: Elizabeta /autorica teksta/) zato što nam je majka jako rano umrla.

Pričala nam je uvijek rado *povidajke*, koje je čula od svog oca koji je bio poznat u selu da zna dobro pričati pripovijetke. On je uvijek tako zanimljivo govorio da nije bilo čuti niti glasa kad je počeo pripovijedati. I ona je tako živo pričala da smo pažljivo slušali.

Moja je baka znala puno više priča nego što je sada ovdje objelodanjeno. Malo prije nego što je umrla snimila sam njezine pripovijetke na kazeti, iako tada još nisam znala da ću to upotrijebiti za svoj diplomski rad.

Apollonia Schumich, rođ. Nakovich, 8.2.1912. u Uzlopu, umrla u studenom 1995.

Gospa Schumich bila je tek dvije i po(l) godine stara kad je njezin otac u Prvom svjetskom ratu poginuo u Poljskoj. Ona je odrasla kod staroga oca/djeda s majkom i bratom. Za vrijeme rata bilo im jako loše, bili su siromašni, ali majka je bila vrlo dobra i mnogo je djecu podučavala. Udala se ponovno za drugoga muža koji je imao četvero djece iz prvog braka.

Kad je bila 8 godina stara morala je već raditi na polju zadruga, a u starosti od deset godina morala je čuvati malo dijete. Iako nije mogla redovito pohađati školu (obično samo u zimi), ipak je bila marljiva učenica. Kad je imala 16 godina radila je u dvorcu Laxenburg, poslije toga bila je zaposlena u Beču kao kuharica kod neke jako dobre obitelji.

Godine 1935. udala se i vratila u Uzlop. Njezin je muž morao nakon 4 godine braka u rat, bio je u Njemačkoj, Francuskoj, Rusiji i u Poljskoj, uglavnom je svirao u armiji u muzičkom orkestru.

Povidajke je čula od majke i od maćuhinog oca (na primjer priču „Lamek“). Kod čihanja perja ili kod okrunjena/ruženja kukuruza pričalo se mnogo. Rado su zvali njezinu majku da bi došla ispričati neke pripovijetke; ili navečer pri svijeći sjedili su zajedno i pričali *povidajke*. Televizije tada nije bilo. Ona se uvijek zanimala za priče i do smrti je još rado čitala knjige.

Pričala je priče na radiju ORF-a u Gradišću, a pripovijedala je i u kulturnom centru u Uzlopu; oduševljavala je velik broj publike svojim *povidajkama*. Veseli me što sam i ja imala mogućnost upoznati je, a osobito ću ju pamtiti po njezinim pričama.

Paula Radits, kućno ime Fujtini, rođena je 1905. u Klimpuhu, umrla 1988.

Njezina je obitelj imala mali seljački posjed i troje djece.

Ona je uvijek djeci rado pripovijedala priče. Bila je vrlo vesela. Kadgod je nekoga srela na ulici počela je razgovor riječima: „Dajte, da vam ča povidam“

Ove *povidajke* mi je dao ORF Gradišće, da ih navedem. Na žalost, nisam imala više mogućnosti da bi mi ona direktno ispričala priče.

Sadržaj:

Pregovor sakupljačice

Povidajke:

Paula Baar:

1. Bog, sveti Petar i pijanac Ivan
2. Kovač i smrt
3. Človik iz kapucom
4. Čemo si krljaču zanminit
5. Mrtvačka glava
6. Mila, tej (te je) stra?
7. Materinske suze
8. Kovačeva žena
9. Viška Mare
10. Viškova lipa
11. Bijela vila
12. Genoveva
13. Brat i sestra
14. Cigan
15. Zajezerosvetica (Frauenkirchen)
16. Dvanajst rauberi
17. Farnik i školnik
18. Susjedske kokoše
19. Miho neće jimat mira
20. Tetac Mate i teta Kate
21. Medvid, svinja i lesica

Marija Palkovits:

22. Sveti Anton
23. Gauge (galge, vješala)
24. Ovo je moje, ovo je tvoje, a ovo je toga koga ovde ni
25. Viške (povidanje)
26. Farnik i cigan (povidanje)

Apollonia Schumich:

27. Amata
28. Lamek
29. Lipa pastirica
30. Betežni kralj
31. Lipa Karolina
32. Zlatokosna divujka
33. Pastir I grofova kćer
34. Povidajke od Tridesetoga
35. Prokleti grad
36. Jaki Šandor
37. Bijela vila
38. Jaki kovač
39. Lijeni junak
40. Trgovac i vrag
41. Nenavidan malinar
42. Zvanaredna rožica
43. Spametni seljak

Paula Radits:

44. Zač zec jima kratak rep
45. Kralj i malinar

Životopis autorice i pripovjedačica